

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 16 APRIL 1919

No. 172

INHOUD

INFLATIE EN WISSELKOERSEN door <i>P. Vuyk</i>	Biz. 373
De Metaalcirculatie van China II door <i>C. G. Riem</i>	376
Wettelijke beperking van den Arbeidsduur in den Landbouw door <i>J. Smid</i>	379
De Handel in Roebelbiljetten ter Beurze door <i>S. Brouwer</i> ..	382
De Economische Toestand van Suriname door <i>Fred. Oudschans Dentz</i>	383
Het Verslag der „Société Générale de Belgique” over 1918	384
AANTEKENINGEN:	
Amerikaansche buitenlandsche belegging	385
Internationale diensten van Nederland na den oorlog ..	385
Een nationaliteitsmerk voor Zweden en het nationale exportteeken van Zwitserland	386
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	387
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	388
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..	388
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	389
Productie der Kolenmijnen	389
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	389—397
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

enkelen dag, doordat minder soliede nemers moeilijk geld konden verkrijgen, zelfs 5 pCt.

* * *

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank is de totale verhooging niet groot. Zoowel de binnelandse portefeuille als de beleeningen, werden nog iets hooger, terwijl ook het voorschot aan het Rijk een kleine vermeerdering aanwees, resp. 3, 6 en 1,7 miljoen. De verhooging van den bankbiljettenomloop bleef echter beperkt tot ongeveer 1½ miljoen, daar de overige onttrekkingen te niet gedaan werden door een verhooging van de rekening-courant-saldi van anderen met ca. 9 miljoen.

* * *

De Minister van Financiën doet weder het gewone maandelijksche beroep op de geldmarkt tot het plaatsen van schatkistpapier. Aangeboden worden 80 miljoen 3- en 6-maands-promessen en 4½ pCt. schatkistbiljetten met een looptijd van 1 jaar, waarop de inschrijving wordt opengesteld op Dinsdag 22 April a.s.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte de geheele week een zeer flauwe stemming voor marken. Ondanks den reeds zeer lagen stand, liep de koers andermaal beduidend terug en bereikte heden een notering van 18,10. Het buitengewone gebrek aan de meest noodzakelijke goederen doet een grooten invoer ontstaan, ter betaling waarvan alleen marken tegoed beschikbaar gesteld kunnen worden, aangezien de steeds kleiner wordende uitvoer alleen gebruikt wordt ter betaling van de van regeeringswege aangekochte goederen en alle vrije invoer op zichzelf aangewezen is. Het aanbod van marken wordt bovendien sterk verhoogd, doordat in het bezette gebied de regeeringsmaatregelen tot bescherming van den koers blijkbaar niet voldoende gehandhaafd worden.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. *Telegr.adres: Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

14 APRIL 1919.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. De stemming bleef vast en de geldvraag bleef aanhouden. In particulier disconto waren de omzetten gering; de notering bleef ook deze week ongeveer 4½ pCt. en gemeentewissels konden in den regel slechts tot 5 pCt. plaatsing vinden. Prolongatie was nog iets hooger dan de vorige week; de notering schommelde tusschen 4½ en 4¾ pCt. en was een

INFLATIE EN WISSELKOERSEN.

De gouden standaard, welks glans in de oorlogsjaren wel deerlijk taande, kan tenminste op deze verdienste bogen, dat hij eene vaste verhouding tusschen de verschillende geldeenheden fixeerte. De centrale bank van ieder land, dat zijn muntstelsel modern en stabiel noemde, baseerde haar politiek op die goudpariteit, waarbij uiteraard de koers op Londen, het onbetwiste geldcentrum, van de allereerste betekenis was. In ieder handboek der economie wordt uiteengezet, hoe de disconto-politiek van het centraal instituut er op is gericht, bij ongunstige wisselkoersen door verhooging van den rentevoet geld naar zich toe

te trekken, bij gunstige wisselkoersen door verlaging geld aanleiding te geven, voordeliger emplooi in het buitenland te zoeken, teneinde op die wijze de grotere verschillen der betalingsbalans te nivelleeren en dan de kleine overschietende saldi door goudinvoer of gouduitvoer te vereffenen. Al moge nu de betalingsbalans van elk land de neiging hebben te saldeeren, opvallend is, dat zulke kleine middelen als discountwijziging en goud in- of uitvoer bij voortdurende in normale tijden met zoo goede resultaten functioneeren, vooral, wanneer men bedenkt, dat goud-uitvoer, voor alle geen goud produceerende landen, slechts mogelijk is na voorafgegaan invoer en de vraag komt op of ten slotte deze bekende en zoo eenvoudige bankpolitiek o n b e w u s t niet iets geheel anders bereikte, dan het tijdelijk aantrekken en afstooten van buitenlandsch geld en of de stabiliteit der wisselkoersen niet aan dieper liggende oorzaken is toe te schrijven.

Om het juiste antwoord op deze vraag te kunnen geven, is het noodzakelijk, ons te doordringen van het feit, dat de wisselkoersen niet alleen de variërende prijzen zijn, waartegen de internationale betalingen verrekend worden, maar dat zij tevens aangeven de verhouding der koopkracht van de geldeenheden der verschillende landen ¹⁾. Dit moge in de oorlogsjaren bij het zeer beperkte en bemoeilijkte handelsverkeer minder of niet hebben kunnen gelden, in normale tijden bij vrijen handel is dit terdege het geval, hoewel juist bij de beschouwingen, zoowel practische als theoretische, over de toekomstige ontwikkeling der wisselkoersen met dezen alles beheerschenden factor niet of ternauwernood wordt rekening gehouden.

Dat het zoo is, is economische noodzakelijkheid. Wanneer in Holland het £ sterling $f 12$ noteert, $f 12$ echter slechts een koopkracht hebben, die overeenkomt met 15/- in Engeland, dan zal als resultaat Engeland voor 15/- kunnen produceeren, wat in Holland $f 12$ kost. De Engelsche exporteur is dus met 16/- (15/- productiekosten en 1/- winst) voor zijn product op de wereldmarkt tevreden, de Hollandsche moet $f 12,60$, dus 21/-, verlangen en kan niet concurreren, kan evenmin met zijne specifieke exportartikelen, b.v. zuivelproducten, op de Engelsche markt concurreren tegen Deensch aanbod, omdat de Deensche handelaar, wiens binnenlandsch geld niet verwaterd is, voor £ 1 18 volwaardige Kronen krijgt en daarvoor meer producten kan leveren, dan de Hollander voor zijne minderwaardige $f 12$. Voldoende export is dan ook voor Holland niet mogelijk, voldoende import evenmin, want de betalingsbalans moet op den duur saldeeren. Gebonden aan de goudpariteit, die het geldwezen van alle landen, die den gouden standaard aanvaardden, in een streng, onverbreekbaar verband houdt, wordt de bestaansmogelijkheid in Nederland onbevredigend, landbouw, industrie en handel kwijnen, tot het of den gouden standaard verlaat, in de wisselkoersen de veranderde, geringere koopkracht van zijn geldeenheden in verhouding tot het geld der andere landen tot uitdrukking brengt en zich daarmee opnieuw de mogelijkheid voor export opent — zooals o.a. in Spanje bij zijne gedeprecieerde valuta vóór den oorlog het geval was — of, daarbij geholpen door zijn gestadig afnemenden goudvoorraad en de daarmee samengaande inkrimping van circulatie en crediet, pogingen in het werk stelt om de inflatie successief te verminderen, d.i. de koopkracht van zijn geldeenheden te doen toenemen, tot ten laatste de wisselkoersen weder de juiste internationale verhouding aangeven. Echter zij de nadruk er op gelegd, dat deze onderlinge verhouding, die in de wisselkoersen schuilt, hoewel belettend, dat één land ongemerkt uit den band springt en zijn geldwezen door inflatie op het verkeerde spoor brengt, niet ook eene barrière vormt

¹⁾ In hoeverre locale oorzaken en hooge inkomende rechten deze verhouding beïnvloeden, kan, als van secundair belang, hier onbesproken blijven.

tegen eene internationale inflatie. De goudpariteit kan alleen op de relatie der koopkracht van de verschillende geldeenheden reguleerend werken, op die koopkracht zelf heeft zij niet den minsten invloed. Zij zorgt, dat als £ 1 x waren koopt, $f 1 \frac{1}{12}$ x koopen zal; koopt echter £ 1 slechts $\frac{1}{2}$ x, dan koopt $f 1 \frac{1}{24}$ x.

Zooals gezegd, richten zich ten slotte naar Londen als naar het magnetisch centrum alle wisselkoersen. De koers op Londen geeft den toon aan. Eene afwijking van de op een gegeven tijd door de goudpariteit algemeen geldende verhouding tusschen geld en waren, in een land van internationaal geringe economische beteekenis, als b.v. Nederland, zal zich dus weder spoedig herstellen moeten. Maar zelfs het machtige Noord-Amerika zal zich aan Engeland moeten aanpassen, ten einde de goudpariteit te kunnen handhaven, al zal uiteraard de verhouding in een land van die grootte niet nalaten eenigen invloed op den toestand in Engeland te oefenen. Zoo richt zich de geheele wereld naar de verhouding, die tusschen waren en geld, uit oorzaken bij het geld gelegen, in Engeland geldt. Zou die verhouding zich langzaam en zonder schokken in Engeland wijzigen, dan moet uiteraard de geheele wereld volgen. Het is duidelijk, dat eene plotseling opkomende, acute inflatie, b.v. tengevolge van een „Hochkonjunktur“, zulke algemeene gevolgen niet kan hebben, omdat Engeland dan plotseling als eenling tegenover de geheele wereld staat en het, daar de wisselkoersen zich zonder uitzondering te zijnen ongunste bewegen, door inkrimping van circulatie en crediet, de inflatie keeren moet, dus deflateeren, maar wel past zich de geheele wereld aan bij eene zeer langzaam doorwerkende chronische inflatie, die ongemerkt zich een weg baant langs de koersen der goudpariteit.

Zou zulk een inflatie-proces vóór 1914, want over de oorlogsjaren spreken wij niet, hebben plaats gevonden? Zeggen wij liever hoe zou het niet hebben moeten plaats vinden! De index-cijfers toonen eene langzame tamelijk wel ononderbroken stijging der warenprijzen. Het gaat niet aan de oorzaken daarvan uitsluitend bij de goederen te willen zoeken. Integendeel, de geweldige vorderingen der techniek maakten de productië veel goedkooper en men dient wel te bedenken, dat daaraan veel minder dan aan de hoogere loonen, de mogelijkheid van de toenemende verbetering in het lot van den werkman is te danken. Eene vaste verhouding tusschen geld en goederen werd nooit gevonden, moet ook wel altijd eene chimera blijven. Bij het ontbreken van die vaste verhouding, die dus medebrengt, dat de geldinvloed bij de prijsbepaling altijd schommelend zal zijn, ligt het, ziende de perfectioneering der techniek naast de stijgende index-cijfers, voor de hand, dat ten minste een gedeelte dier prijsstijging bij oorzaken van het geld gezocht moet worden. Te meer klemt dit, als men zich even indenkt van hoe toevallige omstandigheden die geldfactoren afhangen. Hoe anders zou de prijsvorming in Europa, dus in de wereld, geweest zijn, wanneer eene grotere goudproductie, meer circulatiemiddelen, dus meer crediet, dus meer vraag naar consumptie, dus meer inflatie gecreëerd had of — nóg treffender — wanneer het Czarenrijk voor den oorlog niet de phantasie had gehad, veel meer goud dan het gebruiken kon, op te zamelen en wanneer dat goud over de rest van de wereld had moeten worden verdeeld!

De geheele economische ontwikkeling der 19e eeuw moest naar inflatie leiden. In de eerste plaats door de verhoogde goudproductie, waarvan onder den gouden standaard circulatie en crediet afhingen. In de tweede plaats door de gestadig toenemende uitbreiding van het bankwezen en de altijd meer doordringende gewoonte zijn geld naar de bank of naar de spaarkas te brengen, waarmee steeds grotere sommen van sluimerende consumptie-navraag, voor de vorming der distributievoorraden vereischt, geïmmo-

biliseerd worden om voor credietverleening door de banken te worden gebruikt, terwijl de uitbreiding van chèqu-, clearing en giroverkeer er toe medewerkte, het papieren geld door bankgeld te vervangen, zoodat, waar de vraag naar goud voor dekking der circulatie daardoor beperkt bleef, de toch al gebrekige rem van den gouden standaard tegen inflatie geheel niet werken kon. Maar deze langzame en eigenlijk weinig hinderlijke inflatie werd niet opgemerkt, omdat ze zich *kristalliseert*. De inflatie wordt het normale, zoodra arbeidsloozen en warenprijzen, zooals gebeuren moest, zich aan de verminderde koopkracht van het geld hebben aangepast, zoodra dus de hogere warenprijzen niet langer door oorzaken, bij het geld gelegen, maar door oorzaken in de waren zelf gegrond, d.w.z. hogere productiekosten, verklaard moeten worden.

Wat zien we dus geschieden? Engeland inflaat, ongewild en onwillend, omdat het niet anders kan, omdat het, ondanks alle wijsheid, die over geldwezen en crediet geschreven is, op een groote zee drijft, waar geen enkel baken, geen enkel vast punt, het in staat stelt te beoordeelen, door welke strooming het wordt medegenomen. En de geheele wereld inflaat mee. Hoe? Dat „hoe” geeft ons het antwoord op de vraag, die wij in den aanvang stelden: — door de bankpolitiek van de verschillende centraal-instituten, omdat wijziging van het disconto in den grond niets anders is, dan eene zorgvuldige en goed geleide aanpassing van de eigen inflatie aan de inflatie in Engeland. Dat is „*des Pudels Kern*”.

De conclusie schijnt op het eerste oogenblik verbluffend. Bij nadere beschouwing is het niet zoo erg. Wanneer in Engeland de geldswaarde daalt — een feit, waaruit waarlijk geen verwijt aan Engeland kan worden gemaakt, integendeel, de wereld mag zich met recht verheugen, dat het soliede, conservatieve Engeland het geldcentrum was en de wereldvaluta b.v. niet van het meer experimenteerende Amerika afhing! — wanneer dus de geldswaarde in Engeland langzaam door inflatie daalt, gaat dit gepaard met toenemende goudvoorraden, die de grond zijn waarom zich circulatie en credieten uitbreiden. Geld is ruim, disconto laag. In Nederland daalt de koers op Londen, omdat de Gulden in verhouding iets meer waard is dan het Pond Sterling en de invoer uit Engeland afneemt, daar Engeland een kleinigheid duurder produceert. Ook in Nederland laag disconto, want de wisselkoersen zijn zoo gunstig. Nu importeert Nederland goud. Gevolg uitbreiding van crediet, vermeerdering der circulatie: inflatie. Die inflatie is niet juist af te meten en allicht iets grooter dan in Engeland, — de koopkracht van den gulden daalt, de export vermindert, wisselkoersen stijgen. Weer treedt het disconto regulerend op, eene verhooging beperkt het crediet, reduceert de inflatie. Deze constante wisselwerking vindt evenals de inflatie in Engeland zonder groote schokken plaats, juist door de geringe wijzigingen, door het zeer gradueele der ontwikkeling, kan het geheele proces zich jaar in jaar uit in alle rust en kalmte afspelen en springt zijn ware karakter zoo weinig in het oog, dat het tot nu toe niet in zijne werkelijke betekenis werd geapprecieerd.

* * *

Welke waarde voor de practijk is nu aan deze theoretische beschouwingen toe te kennen in den tegenwoordigen tijd, nu bijna de geheele wereld door eene ongekende en wel haast voor onmogelijk gehouden inflatie geteisterd wordt? Eene nadere uiteenzetting van den invloed der buitenlandsche wisselkoersen op handel en verkeer in Duitschland en Engeland, de twee belangrijkste landen uit de vijandige kampen, zal ons dat doen zien. De parallel voor de overige rijken laat zich dan gemakkelijk trekken.

Gevoeglijk mag, zonder tegenspraak te duchten, worden uitgegaan van de opvatting, dat in Duitsch-

land de inflatie zeer veel grooter is dan in de neutraal gebleven staten. Die meerdere inflatie uit zich in de wisselkoersen, al wil het ons toeschijnen, dat Professor Cassel te ver gaat, wanneer hij reeds in oorlogstijd uit den stand der valuta het gradueel verschil wil meten. Niet alleen is vrij verkeer onmogelijk, maar allerhand onberekenbare, meest speculatieve invloeden spelen bij de koersbeweging mede. Toen de koers op Berlijn in Nederland van 30,80 in October 1917 op 45,70 in December 1917 steeg, zal wel niemand willen beweren, dat de inflatie in Duitschland nu ook overeenkomstig afnam. Had Duitschland zijn goud geëxporteerd, zoo zouden de wisselkoersen zich — zij het slechts tijdelijk — sterk te zijnen gunste bewogen hebben, zonder dat de inflatie daardoor van beteekenis was verminderd. Eerst wanneer na het sluiten van den vrede het ongehinderde handelsverkeer weer mogelijk is, kan op grond van de dan geldende wisselkoersen, zoodra zij zich eenigszins stabiliseerden, de mate der inflatie tegenover de andere landen worden geconstateerd. Is eenmaal die juiste relatie in de valuta tot uitdrukking gekomen, dan maakt het voor Duitschlands buitenlandschen handel niets uit, of de Gulden in Berlijn 2, 3, 4 of 5 Mark noteert! Die veranderde koersen vormen, dat spreekt vanzelf, een nieuw element, waaraan de handel zich eerst dient te wennen, maar hun hooger of lager stand is *an sich* van niet de minste beteekenis.

Deze opvatting wijkt zoo zeer af van de algemeen gangbare, dat eene illustratie gewenscht is. Stel de Mark noteert in Nederland eenigen tijd na den oorlog, als de koers zijn evenwicht gevonden heeft, 30 cents. Dan drukt die koers de verhouding tusschen de koopkracht van den Gulden en de Mark uit en zal de Deutsche werkman, wanneer zijn Hollandsche collega f 30 gulden per week verdient, M. 100 moeten krijgen, om ongeveer denzelfden welstand te genieten. De Deutsche fabrikant importeert grondstoffen voor f 150.000, betaalt daarvoor M. 500.000. Hij exporteert het afgewerkte product voor f 210.000 en realiseert die opbrengst voor M. 700.000, zoodat hem M. 200.000 voor zijne fabricatie-onkosten en winst blijven. Voor den oorlog becijferden zich die fabricatie-onkosten en winst op rond M. 100.000, het groote verschil stelt hem in staat de verhoogde werkloonen te betalen. Het is alles maar een andere rekensom, die hij moet maken. Bestaat er voor hem een zekere twijfel of niet de koers op het buitenland gedaald zal zijn, wanneer zijn fabriekaat geëxporteerd wordt, dan zal hij zich den koers zeker moeten stellen op dezelfde wijze, als de Oost-Aziatische koopman het gewoon is te doen.

Zou nu, daartegenover, de Deutsche Rijksbank, uit verkeer begrepen nationalen trots, ook langer nog reguleerend blijven ingrijpen, om door allerhande kunststukjes de valuta onder het niveau te houden, waarop zij inderdaad behoort te staan, of zou eene groote speculatieve beweging het buitenland Marken doen koopen en de koersen te Berlijn daardoor onder de ware, uit de verhouding der koopkracht voortvloeiende pariteit brengen, dan ontstaat voor Duitschland eene situatie, die even ongunstig is, als de wisselkoersen gunstig schijnen. Want de verhouding tusschen geld en waren heeft zich in Duitschland alreeds op grond der bestaande inflatie gekristalliseerd en de werkloonen hebben zich daaraan aangepast. Door de gunstige wisselkoersen kosten geïmporteerde goederen weliswaar goedkoop, maar aan de zelf geproduceerde waren zitten de hoge arbeidsloozen vast. Die import is ook uiteraard niet groot genoeg om de prijzen der eigen productie te drukken en daardoor krachtig tot deflatie mede te werken. De fabrikant moet dus ook nu zijn arbeiders een loon van M. 100 betalen. Maar de rekensom komt anders uit. Weer importeert hij voor f 150.000 en betaalt slechts M. 300.000. Weer exporteert hij voor f 210.000 (want zijn export-opbrengst hangt niet van zijn kostprijs af, maar van den prijs, waartegen zijn waar in het buiten-

land verkocht kan worden) en realiseert M. 420.000. Dus nu is zijne marge voor fabricatiekosten en winst slechts M. 120.000, tegen bij juiste wisselkoersen M. 200.000 en daar zijn product hem ongeveer hetzelfde kost, werkt hij met verlies, kan niet exporteer. Zulke onware, geïnflateerde wisselkoersen zouden daarom aan den Duitschen handel en industrie den laatsten nekslag geven. Eene opleving ware eerst mogelijk, wanneer of de geld- of de valuta-inflatie zich zou hebben genivelleerd.

Voor Engeland geldt — het kan niet anders — hetzelfde. Doch het gevaar is er grooter. Het machtige oude geldcentrum streeft er naar, de vroegere positie weer in te nemen en de stand der valuta op menig land onder het goudpunt is het een doorn in het vleesch. Daarom was er de vreugde, toen de Deensche wisselkoers weer op goudpariteit kwam, zoo groot. De verklaarbare ambitie is, datzelfde voor de andere landen te bereiken, den gouden standaard in eere te herstellen, goud aan te trekken, goud af te geven, in één woord, weder het oude London te zijn en het Pond Sterling te maken tot wat het voor den oorlog was: het internationale geld. Om daartoe mede te werken, moeten wel de nu nog opgenomen credieten in het buitenland en het opkopen van den Argentijnschen oogst tegen betaling met schatkistbiljetten dienen: door het systematisch prolongeeren van betalingsverplichtingen wordt de betalingsbalans ontlast.

Wij vreezen, dat Engeland de rekening buiten den waard der theorie maakt. De inflatie is er evenmin als in Duitschland in cijfers aan te geven. Waarschijnlijk is zij zeer veel geringer, maar toch mag wel als vaststaand aangenomen worden, dat ze anderzijds beduidend grooter is dan in Amerika. Nu wordt de goudpariteit hersteld. Dan kost de productie van een artikel, dat in Engeland voor £ 1. wordt gefabriceerd, in Amerika niet circa \$ 5, maar slechts b.v. \$ 4, dan ontdekt de Engelsche fabrikant op eens tot zijne groote verbazing, dat Amerika hem op alle markten weg concurreert, dan kunnen Amerikaansche kolen goedkoper dan Engelsche in Europa geleverd worden!

O zeker, Engeland kan door zijne enorme hulpbronnen zulk eene geïnflateerde goudpariteit een tijdlang handhaven; credieten prolongeeren en de betalingsbalans daarmede, ook bij eene valuta, die uit het evenwicht staat, saldeeren, maar het gaat, als in Duitschland, ten koste der eigen welvaart. De arbeidersmoeilijkheden worden er dermate door verwickeld, dat eene vreedzame oplossing haast niet mogelijk is. Want al dient erkend, dat in Engeland eene deflatie der valuta door zijne betere aansluiting aan het wereldverkeer gemakkelijker zou gaan dan in Duitschland, anderzijds is rekening te houden met het feit, dat de goed georganiseerde arbeiders van het overwinnende land de nu verkregen hoogere loonen, waardoor de bestaande inflatie zich in de warenprijzen vastlegt, niet licht zullen laten reduceeren. Zoo blijft dan de industrie kwijnen en kan de handel de oude plaats niet heroveren, tot het ook voor Engeland eerst begint te dagen, wanneer of geld of valuta deflateerden, of wel — eene mogelijkheid, die wellicht niet geheel is uitgesloten — de andere landen zich aan de in Engeland heerschende inflatie hebben aangepast.

Wat ten slotte het eigen land betreft, het zal nu wel duidelijk zijn, dat over de aanstaande ontwikkeling der wisselkoersen in Nederland zich niets met zekerheid laat zeggen en evenzeer, dat het voor onzen handel geen verschil maakt of die koersen boven of onder goudpariteit staan. Zolang wij slechts niet kunstmatig probeeren, die goudpariteit te herstellen! Maar de taak der Nederlandsche Bank, die voor toenemende inflatie moet waken — en ook wij bevinden ons reeds midden in het kristallisatie-proces — is ongemeen moeilijk. Laten wij ons vrij houden van valsche ambities, alleen de normale, niet geforceerde oplossing kan de juiste zijn.

P. VUYK.

DE METAALCIRCULATIE VAN CHINA. *)

De eerste aanmunt van koperen centen moet kort voor 1905 hebben plaats gehad. Op den 22sten dag, 7de maand van het 31ste jaar Kuáng Hsü (22 Augustus 1905) toch werd eene memorie door den Keizer goedgekeurd, waarin aan de bestaande muntinstellingen in de provinciën veroorloofd werd met het aanmunten van koperen centen door te gaan, waarmee de kort geleden begonnen waren. Doel was aldus eene uniforme kopercirculatie voor geheel China te verkrijgen, in plaats van de cash van verschillende grootten en samenstelling, waaronder bovendien vele valsche stukken voorkwamen. Echter werd gevreesd, dat de provinciale overheden van het recht van aanmunt dier koperen centen een te ruim gebruik zouden maken. Het aanmaken toch leverde groot voordeel op. Immers één t'ung yüan, slechts wegende 2 ch'ien, met samenstelling 95% brons en 5% lood, zou 10 cash waard zijn, terwijl 10 één-cashmunten, gerekend het gewicht, toen voor de één-cashmunten vastgesteld (0,6 ch'ien), 6 ch'ien zouden wegen. Daarom werd aan de provinciale munten eene grens gesteld voor den aanmunt der nieuwe munten en bepaald, dat de op dat oogenblik bereikte hoeveelheid van aanmunt niet mocht worden uitgebreid. Eveneens werd een toezicht vanuit Peking ingesteld, opdat de aangemunte centen aan de gestelde eischen, wat betreft gewicht en samenstelling, zouden voldoen. De nieuwe t'ung yüan's zouden worden geslagen in de volgende denominaties: 20 cash, gewicht 4 ch'ien (0,4 tael); 10 cash, gewicht 2 ch'ien (0,2 tael); 5 cash, gewicht 1 ch'ien (0,1 tael); 2 cash, gewicht 0,2 ch'ien (0,02 tael).

Art. 3 van het bij bovengenoemde memorie van 22 Augustus 1905 gevoegde reglement luidt als volgt:

„Het doel van den muntslag is te strekken tot gemak van het volk. Zoo in grooten getale deze stukken van 10 en 20 cash worden aangemunt, zal de bevolking moeilijkheden ondervinden in het wisselen van geld bij het aankopen van kleine zaken van geringe waarde. Daarom is in het reglement voor de Centrale Munt van het departement van Financien voorzien in de aanmunt van munten van 5 en 2-cash. Nu moet eene vaste verhouding gesteld worden, waarin hoeveelheden der verschillende munten moeten worden aangemunt. Van de kopermunten, dagelijks door de provinciale munten aangemunt, moeten ongeveer 50% stukken van 10 cash; 20% van 5 cash; 10% van 2 cash en 10% van 20 cash zijn. Voor transacties beneden eene waarde van twee cash kunnen de oude stukken van 1 cash gebruikt worden”.

Art. 4 van hetzelfde reglement tracht te waken tegen eene oververzadiging van de circulatie met deze nieuwe munten en eene daaraan verbonden depreciatie. Het luidt:

„Het is noodzakelijk, dat de meerdere of mindere aanmunt geëvenredigd is aan de behoeften der bevolking, daar alleen in dit geval de waarde der nieuwe munten kan gehandhaafd blijven. Zoo de aanmunt dagelijks toeneemt zal de waarde dagelijks afnemen en die kooplieden die eene groote hoeveelheid t'ung yüan's in bezit hebben zullen groote verliezen lijden. Aldus zal aan het volk in plaats van gemak groot ongerief worden veroorzaakt. De in de verschillende provinciën aangemunte t'ung yüan's moeten overeenkomstig de aan de Kuan ch'ien Chü en Kung ku Chü ¹⁾ te verstrekken bevelen volgens vaste waarde, naar gelang van de eischen van de markt, worden uitgegeven en terugontvangen, zoodat een vertrouwen in die waarde ontstaat en eene munt, die voor een zeker aantal cash nominaal is uitgegeven ook werkelijk daarvoor circuleert. Het mag niet toegelaten worden dat die munten tegen een disagio berekend worden en mocht zich ten gevolge van overvloedige uitgaven zulk een disagio vertoonen, dan mogen de muntorganisaties niet voortgaan met de uitgifte. Zij moeten dan overeenkomstig de voorstellen van dit departement ophouden met den aanmunt.”

Ook werd het aan de provinciale munten verboden naburige provinciën te overstroomden met hare t'ung yüan's, ten einde aldus een grooter afzetgebied voor

*) Vervolg van pag. 356, No. 171.

¹⁾ Dit waren van overheidswege opgerichte wisselkantoren op kleine schaal. — d. S.

dit winstgevend bedrijf van aanmunting te hebben. Iedere provincie werkte in beginsel voor de behoeften der circulatie der eigen provincie. Kwam de provincie te kort, zoo kon zij zich tot de Centrale Munt te Tientsin wenden. Alleen in de verafgelegen provinciën mocht de munt eener nabijgelegen provincie bijspringen.

Art. 8 verbiedt ten strengste den aanmunt van t'ung yüan's door particulieren.

Ondanks de bovengenoemde maatregelen, om eene vaste verhouding tusschen t'ung yüan en cash te bewaren, blijkt deze al spoedig te zijn verstoord geweest. In eene memorie van het departement van Financiën, waarop op den 23ten dag, 1ste maand, 34te jaar Kuang Hsü (24 Februari 1908) Keizerlijke goedkeuring werd verleend, wordt tenminste gezegd, dat de t'ung yüan's overal in te groote hoeveelheden waren aangemunt en dat de cash-stukken zeer schaarsch waren geworden. De cash is namelijk tengevolge der uiterst slechte samenstelling zeer sterk aan slijtage onderhevig en in de centra deed zich door de overgroote uitgifte van t'ung yüan's, welke de bovengenoemde verbodsbepalingen aan de provinciale overheden niet hadden kunnen verhinderen, hetzelfde verschijnsel voor, hoewel in veel minder sterke mate, als ten tijde der oude 10-cash-stukken. De één-cashstukken begonnen in de circulatie schaarsch te worden. De t'ung yüan daalde in waarde en de verhouding 1:10 werd verbroken, waarbij zeker de werking der Kuan ch'ien Chü en Kung ku Chü, die voor de inwisselbaarheid hadden te zorgen, wel een en ander heeft te wenschen gelaten.

Om aan dezen toestand van gebrek aan klein wisselgeld een einde te maken, werd de aanmunt gelast van nieuwe één-cashmunten. Deze zijn volkomen in het model van de t'ung yüan's, dus zonder het gat in het midden, mochten echter uit hoofde van hare geringe waarde slechts heel weinig koper bevatten. Om aan de munt nochtans voldoende grootte en gewicht te kunnen geven, werd lood bijgemengd, waardoor de nieuwe één-cashmunt eene messingkleur kreeg, welke de oorzaak werd, dat ze in den volksmond den naam kreeg van „huang pang tse”, d. i. gouden pondjes, als grappige nabootsing van het Engelsche goudgeld. De nieuwe één-cashmunt weegt 0,032 tael en bevat 0,019 tael roodkoper, juist een tiende van de hoeveelheid roodkoper, in den t'ung yüan voorhanden, zijnde 0,19 bij een gewicht van 0,2 tael. De aanmunt van deze nieuwe één-cashmunten was natuurlijk veel minder voordeelig dan die van de t'ung yüan's van grooter denominaties, tengevolge van den grooteren invloed van het arbeidsloon bij deze stukken van geringere waarde. Het aantal, dat werd aangemunt, is dan ook zeer gering gebleven en heden ten dage ziet de winkelier in Peking zich herhaaldelijk voor de moeilijkheid gesteld, dat hij geene munt heeft, om zijn klanten bedragen beneden den cent (t'ung yüan) terug te geven. Sommige winkeliers hebben, naar het schijnt, daarom hun toevlucht genomen tot beenen fiches, welke door hen later weer van hunne klanten in betaling worden aangenomen.

De dalende waarde van de t'ung yüan's heeft ten slotte geleid tot nieuwe maatregelen van het departement van Financiën, om daaraan een einde te maken. Eene memorie, welke op den 20ten dag, 10de maand, 31ste jaar Kuang Hsü (16 November 1905) Keizerlijk werd goedgekeurd, geeft uiting aan de vrees, dat het met de t'ung yüan's even slecht zou gaan als met de oude 10-cashmunten en dat daarom bepaalde getallen gesteld moesten worden voor den geoorloofden aanmunt door de diverse provinciën. Deze werden als volgt bepaald: Maandelijks mochten hoogstens aangemunt worden in:

Kiang su, Hupei en Kuang-tung ieder één millioen centen.

Chihli en Se ch'uan ieder 600.000; andere provinciën ieder 300.000.

In die provinciën, waar vóórdien geene centen werden aangemunt, mocht daarmede ook niet begonnen

worden. Tevens werden de muntorganisaties in de provinciën onder de Centrale Munt te Tientsin gesteld en werd aan alle de naam gegeven van „Submunt van het departement van Financiën van de provincie . . .”

Deze maatregel bleek niet voldoende en bij eene Keizerlijk goedgekeurde memorie van den 27sten dag, 2de maand, 34ste jaar Kuang Hsü (29 Maart 1908) werd de geheele aanmunt van t'ung yüan's voorloopig stop gezet. De betreffende zinsnede in de memorie luidt:

„De t'ung yüan's in Peking, zoowel als in de provinciën, komen in steeds grooter getale in omloop en worden slechts tegen een disagio aangenomen, zoodat de prijs van zilver en van alle goederen voortdurend stijgt. Reeds is door dit departement eene som van 500.000 taels zilver ter beschikking gesteld van den „Hoogen Commissaris voor de bestudeering van het vraagstuk der kopercirculatie”, opdat deze in samenwerking met den Gouverneur van Peking de noodige maatregelen zal kunnen treffen tot normaliseering van de waardeverhouding tusschen koper- en zilvermunt en tot dit bedrag t'ung yüan's aan de circulatie zal kunnen onttrekken, terwijl anderzijds de aanmunt van t'ung yüan's moet worden stop gezet. Alleen met den aanmunt van de nieuwe stukken van één cash (de zogenaamde huang pang tse) zal worden doorgestaan, ten einde de waardedaling, die de t'ung yüan's ook tegenover deze stukken vertoonen, eveneens te doen verdwijnen.”

De koers der t'ung yüan's, in zilver uitgedrukt, is heden nog eene steeds wisselende grootheid. Op het oogenblik is de dollar zilver ongeveer 135 koperen centen waard.

Daar het doel van deze studie alleen was behandeling van de koper- en zilvermunten, zal ik mij, wat betreft het tot op heden naast de gemunte dollarstukken nog als ruilmiddel in gebruik zijnde ongemunt zilver, tot eene enkele opmerking bepalen.

• Het Chineesche zilveren circulatiemiddel was, zooals boven reeds gezegd, oorspronkelijk uitsluitend een gewicht aan zilver. Prijzen werden uitgedrukt in taels zilver. Het gewicht van een tael was verschillend naar gelang der verschillende plaatsen en bovendien verschilde het gehalte aan zuiver zilver, dat op de verschillende plaatsen als standaardgehalte was aangenomen, waartoe alle circuleerend zilver herleid moest worden, evenzoo in de verschillende plaatsen.

Morse in „The trade and administration of the Chinese Empire” geeft het theoretisch standaardgehalte te Tientsin als 0,992; te Chefoo als 0,976; te Hankow als 0,967, alles uitgedrukt in duizendsten van wat naar Chineesche begrippen zuiver zilver is, d. i. het zilver van den K'u p'ing-tael, waarin de rijksinkomsten en uitgaven berekend werden. Het K'u p'ing-tael-zilver is echter naar Europeesche begrippen geenszins zuiver en heeft slechts een gehalte van 0,987. Het gewicht van den tael varieert volgens Morse tusschen 540 en 583 grains. Bij het omrekenen van den eenen tael in den anderen heeft men dus zoowel rekening te houden met het verschil in gewicht als met het verschil in gehalte.

De zich ontwikkelende handel met het buitenland bracht in het begin der 19de eeuw de Spaansche Carolusdollars, gevolgd door de Mexicaansche dollars. De Mexicaansche dollar circuleert op het oogenblik nog in grooten getale in Zuid-China. In Noord-China is hij betrekkelijk zeldzaam. Hij vertoont aan de eene zijde de woorden „Republica Mexicana” en een adelaar en aan de andere zijde de vrijheidsmuts met het woord „Libertad”. In Noord-China circuleert veel de Engelsche Hongkong-dollar, welke aan de voorzijde de Brittannia-vrouwengefiguur met helm en schild en op den achtergrond een zeilschip vertoont, waarboven de woorden „one dollar”. De achterzijde vertoont de Chineesche karakters — 圓 („i yüan”), d. i. één dollar.

Toen aan de provinciale Chineesche overheden bleek, welk een gewild ruilmiddel de vreemde dollars waren en hoe ze eene appreciatie boven hunne intrinsieke waarde vertoonden, werd hunnerzijds ook begonnen

met den aanmunt van dollarstukken. De eerste aanmunt van Chineesche dollars valt in het 16de jaar van Kuang Hsü, hetwelk samenviel met gedeelten van onze jaren 1890 en 1891. Hij had plaats in Canton. Daarna werd de aanmunt ook ter hand genomen in de provincien Hupei, Kiang nan, Chihli, Chekiang, Anhui, Fengtien en Kirin. Deze provinciale dollars misten echter uniformiteit in voorkomen, gewicht en gehalte en werden dan ook niet overal aangenomen en misten dus de kwaliteit van algemeen gewild betaalmiddel, die aan de Mexicaansche dollars zoo bij uitstek eigen was. Daarom werd bij de hierboven reeds genoemde memorie van den 22sten dag, 7de maand, 31ste jaar Kuang Hsü (22 Augustus 1905) voorgesteld en goedgekeurd, dat alleen den munten van Nan Yang, Pei Yang, Hupei en Kuang-tung, die een technisch meer volmaakten muntslag hadden, toegestaan zou worden dollars te blijven slaan. Ze zouden gelden als Sub-munten van de Centrale Munt te Tientsin. Toen ontbrandde echter de strijd of de aan te munten zilveren dollar, die standaardmunt zou zijn, moest worden geslagen op een gewicht van 0,72 K'u p'ing-tael of 1 K'u p'ing-tael. Ten gunste van het eerste werd aangevoerd, dat de Mexicaansche dollars en de in navolging daarvan geslagen provinciale dollars ongeveer dit gewicht hadden. Maar aan den anderen kant werd opgemerkt, dat tot op dat oogenblik China steeds bij taels had gerekend en dat het dus veel eenvoudiger was dollars te slaan, die juist een tael zuiver zilver vertegenwoordigden. Deze munt, zeide men, overal door de overheid voor een tael zuiver zilver aangenomen wordende bij de betaling van belastingen enz., zou spoedig zeer gewild worden en de moeite van het toetsen van zilver bij betalingen en de suppleering van toeslag voor minderwaardig gehalte, inconvenienten van de oude taelrekening, zouden vermeden worden. De overheden van 11 provincien verklaarden zich voor de eenheid van 1 tael, die van 8 andere provincien voor die van 0,72 tael. Verder waren er, die beide wenschten en ook, die 0,70 tael verlangden. In afwachting van eene beslissing van dezen strijd, tot welk doel in het 1ste jaar der regeeringsperiode Hsuan t'ung (1909—1910) Keizerlijke machtiging werd verleend tot oprichting van een „Bureau tot bestudeering van het muntwezen”

(幣制調查局), werd in datzelfde jaar op 24 Mei 1909 op verzoek van het departement van Financien toegestaan, dat voorloopig door de Munt voortgegaan zou worden met de aanmunt van dollars van de bestaande soort, d.i. van een gewicht van 0,72 tael.

In het tweede jaar van Hsuan t'ung, den 16^{den} dag van de 4de maand (24 Mei 1910), werd daarop bij Keizerlijk Besluit eene memorie van het departement van Financien goedgekeurd, waarin het resultaat van de studie van bovengenoemd Bureau was neergelegd. De bij de memorie gevoegde artikelsgewijze regeling bepaalt, dat de dollar van een gewicht 0,72 tael en gehalte 0,9 de standaardmunt zal zijn en wettig betaalmiddel tot ieder bedrag. Deze bepaling wordt gehandhaafd bij de muntregeling van 7 Februari 1914, onder het bestuur van President Yüan Shih-k'ai tot stand gekomen, waarin nog bovendien bepaald wordt, dat deze dollar ook door de rijksmunt voor particulieren wordt aangemunt tegen betaling van een muntloon van 0,006 tael per dollar.

Van de pasmunten, bij de regeling van 24 Mei 1910 ingesteld, werd de aanmunt van de koperen pasmunten uitgesteld, om verwarring met de allerwegen circuleerende koperen centen (t'ung yüan's) te voorkomen. De zilverpasmunt zou in beperkte hoeveelheden worden aangemunt, nader te bepalen door het departement van Financien, ten einde depreciatie te voorkomen. Voorts waren tot ditzelfde doel de kantoren der staatsbank, Ta Ch'ing yin hang (大清銀行), gehouden tot inwisseling van pasmunt tegen dollars tot elk bedrag, en tegen de wettelijke waarde. Bijzonderheden omtrent gewicht en gehalte dezer pasmunt zijn vervat in nevensgaande tabel.

Tabel der zilvermunten van de regelingen 1910 en 1914.

1910				1914			
Standaardeenheid. Wettig betaalmiddel tot elk bedrag.				Idem.			
Dollar. (Yüan) 圓							
gewicht	gehalte	zuiver zilver					
0.72 tael	0.9	0.648 tael					
Pasmunt				Pasmunt			
denominatie	gewicht	gehalte	zuiver zilver	denominatie	gewicht	gehalte	zuiver zilver
1/2 dollar = 5 chüeh	0.36 tael	0.8	0.288 tael	1/2 dollar = 5 chüeh	0.36 tael	0.7	0.252 tael
1/4 dollar = 2 1/2 chüeh	0.18 tael	0.8	0.144 tael	1/5 dollar = 2 chüeh	0.144 tael	0.7	0.1008 tael
1/10 dollar = 1 chüeh	0.0864 tael	0.85	0.05616 tael	1/10 dollar = 1 chüeh	0.072 tael	0.7	0.0504 tael

De aanmunt van zilveren pasmunt onder deze regeling heeft echter slechts in geringe hoeveelheid plaats gehad. Stukken van 2 1/2 chüeh komen in de circulatie niet voor en die van 1 chüeh van den muntslag van 1910 zijn eveneens zeer zeldzaam. De dollar van 1910 vertoont aan de eene zijde een draak, die zich kronkelt om de karakters „i yüan” (—圓) „een dollar” en daaronder in het Engelsch „one dollar”. Aan de andere zijde „Ta Ch'ing yin pi”, d. i. Ta Ch'ing-zilvermunt (大清銀幣). Daaronder de karakters

Hsuan t'ung san nien (宣統三年), d. i. derde jaar der regeeringsperiode Hsuan t'ung en daarboven hetzelfde in Mandsjoersche karakters.

De dollar van 1914 vertoont den beeldenaar van President Yüan Shih-k'ai met het opschrift „derde jaar der Chineesche Republiek” (中華民國三年) en aan de achterzijde twee rijsthalmen met de karakters „i yüan”, d. i. een dollar.

Zowel in de regeling van 1910 als in die van 1914 zijn bepalingen opgenomen omtrent de intrekking van stukken van ouden muntslag. De hoeveelheid van in te trekken dollarstukken van diversen muntslag werd in 1910 geschat op 40.000.000 en het bedrag aan zilveren pasmunt op \$ 1.400.000.000. Men wilde deze gedurende een zekeren termijn tegen den koers van den dag intrekken en daarna alleen tegen intrinsieke waarde. Ten opzichte der verschillende soorten oude koperen munten zou eenzelfde handelwijze gevolgd worden. Intrekking van oude zilveren pasmunt heeft echter niet of in zeer onbeduidende hoeveelheden plaats gevonden. Dollars van den nieuwen muntslag van 1910 zijn echter in niet onbelangrijken getale in omloop gekomen en de hoeveelheid oude circuleerende dollars is verminderd. De provinciale overheden hebben zich echter sinds 1910 van verderen aanmunt van zilveren en kopermunten te onthouden gehad en de aanmunt daarvan heeft nu alleen plaats in de Rijksmunten te Tientsin, Wu ch'ang, Ch'eng tu, Yünnan en Canton en tijdelijk ook te Moekden.

De pasmunt, ingesteld bij de regeling van 1914, bestond uit stukken van 1/2 dollar (5 chüeh) (角), 1/3 dollar (2 chüeh) en 1/10 dollar (1 chüeh). Deze stukken verschilden eenigszins van die van 1910 wat betreft gewicht en gehalte, zooals blijkt uit vorenstaande tabel.

De uitvoeringsbepalingen der regeling van 1914 voorzien in de geleidelijke vervanging van de dollarstukken van vroegeren Chineeschen muntslag door de nieuwe dollarstukken. Voorts wordt aan alle diverse Chineesche dollarstukken gedurende een nader vast te stellen ter-

mijn dezelfde waarde toegekend als aan de nieuwe rijksmunt. Tegenwoordig bestaat geen verschil in waarde meer tusschen de verschillende Chineesche dollarsoorten, onverschillig of ze iets meer of iets minder zilver bevatten. En ook de zekere voorkeur, die de circulatie soms om onnaspeurlijke redenen vertoonde voor eene zekere dollarsoort, onafhankelijk van het zilveragehalte, is vrijwel verdwenen. Dit mag waarschijnlijk wel gedeeltelijk aan bovengenoemde gelijkstelling worden toegeschreven, welke natuurlijk in de eerste plaats eene aanneming van alle stukken tegen dezelfde waarde door alle overheidsorganen medebracht. Tevens echter zal ook de hooge zilverprijs, die al geruimen tijd heerschende is, er wel toe hebben bijgedragen, dat kleine verschillen tusschen de diverse dollars van minder gewicht worden geacht.

In Tientsin, waar de Mexicaansche dollar nog slechts in geringe hoeveelheden in de circulatie voorkomt, wordt deze tegen ongeveer 10 koperen centen minder aangenomen dan de dollars van Chineeschen muntslag, terwijl in Shanghai daarentegen de waarde in het verkeer ongeveer gelijk is, met gewoonlijk eene kleine voorkeur voor den Mexicaanschen dollar, die daar dan ook de voornaamste en meest gebruikelijke zilvermunt vormt.

Evenals in de regeling van 1910 werd in 1914 bepaald, dat de zilveren pasmunt en koperen munt van vroegeren muntslag tijdelijk tegen den koers van den dag in omloop zou blijven. In het begin van 1916 is begonnen met de uitgifte van de nieuwe zilveren pasmunt. De stukken, die, evenals de dollarstukken, den beeldenaar van President Yuan Shih-k'ai dragen, werden eerst alleen in Tientsin in circulatie gebracht en de noodige maatregelen werden getroffen, om het publiek bekend te maken met het feit, dat deze stukken steeds bij het kantoor der „Bank of China” tegen de wettelijke waarde voor dollarstukken konden worden ingewisseld en omgekeerd ook voor dollars, steeds volgens dezelfde waarde pasmunt zou worden afgegeven, terwijl tevens de overheid bij betaling van belastingen en rechten en bij den dienst der staatspoorwegen die pasmunt voor de wettelijke waarde zou aannemen.

Gevolg van deze maatregelen is dan ook geweest, dat de nieuwe pasmunt geene depreciatie vertoonde. Daarna is het gebied, waarop deze pasmunt in omloop werd gebracht, langzamerhand uitgebreid tot het geheele district van Peking en omgeving, de provincien Shantung en Honan. Zoowel de kantoren der „Bank of China” als die der „Bank of Communications” belasten zich met de inwisseling dezer pasmunt. Naast de zilveren pasmunt van ouderen en provincialen muntslag, die op het oogenblik in Peking koers heeft van ongeveer 12 chüeh per dollar en aangeduid wordt door de bijvoeging „klein geld”, Chineesch „hsiao yang” (小洋), staan nu dus de nieuwe pasmunten, die overal tegen de wettelijke waarde worden aangenomen en aangeduid worden met de bijvoeging „groot geld”, Chineesch „ta yang” (大洋).

Met de uitgifte van de nieuwe koperen pasmunt onder de regeling van 1914 is nog geen aanvang gemaakt. Als kopermunt circuleeren nog de 10-cashstukken met wisselenden koers tegenover het zilver.

De regeling van 1914 heeft nochtans, wat de zilvermunt betreft, een aanvang gemaakt met eene wezenlijke verbetering. Ze heeft bewerkt eene neiging naar waardegelijkheid tusschen de dollars van verschillende muntslag en eene geleidelijke vervanging van die dollarsoorten door den nieuwen dollar en heeft tevens eene pasmunt in het leven geroepen, die op de wettelijke waarde circuleert en bestemd is de gedeprimeerde zilverpasmunt langzamerhand geheel te vervangen.

Moge binnen korten tijd ten opzichte der kopercirculatie eenzelfde gunstig resultaat te constateeren zijn!

Peking, December 1918.

C. G. RIEM.

WETTELIJKE BEPERKING VAN DEN ARBEIDSDUUR IN DEN LANDBOUW.

De Groninger Maatschappij van Landbouw heeft de goede gewoonte bij het aan de orde komen van belangrijke den landbouw rakende vraagstukken, deze of in hare afdelingen te doen behandelen en aan de hand van de zodoende ontvangen beschouwingen een eindrapport te doen samenstellen, of eene afzonderlijke commissie uit hare leden te benoemen, ten einde deze vraagstukken te bestudeeren.

Deze laatste weg is gevolgd ter bestudeering van de vragen, welke verband houden met eene wettelijke beperking van den arbeidsduur in het landbouwbedrijf.

Naar aanleiding van het door de ingestelde commissie uitgebrachte rapport werden in de vergadering van het hoofdbestuur der genoemde maatschappij van 17 Maart 1919, met enkele afwijkingen van het standpunt der meerderheid van de commissie, de volgende conclusies aangenomen:

1°. Bij invoering van den wettelijk geregelden achturigen arbeidsdag in fabrieken en werkplaatsen zal een wettelijke regeling van de beperking van den arbeidsduur in het landbouwbedrijf niet achterwege mogen blijven.

2°. Geen beperking van den arbeidsduur mag worden opgelegd voor arbeid, welke in het eigen land- of tuinbouwbedrijf wordt verricht.

3°. Als maximum arbeidstijd zal moeten gelden een arbeidstijd van tien uren per dag.

4°. Uitgezonderd van de beperking zullen moeten zijn de werkzaamheden, verbonden aan het drogen en inhalen van het hooi en het inhalen van akkerbouwproducten, welke ter wille van de korrel worden verbouwd. Ook ten aanzien van het voeren en melken zal dispensatie van arbeidsbeperking verleend moeten worden.

5°. Voor machinalen dorsarbeid zal van 't begin der campagne tot half October eveneens de tienurige arbeidsdag moeten gelden; daarna is tot het einde van den dorsch een achturige arbeidsdag wenschelijk.

6°. Voor wagenmakers en smeden zal de beperking van den arbeidsduur geregeld moeten worden op denzelfden voet als voor landarbeiders. Voor molenaars met windkracht werkende en voor bestuurders van stoomwatergemalen zal een afzonderlijke regeling getroffen moeten worden, indien ze niet bij een wettelijke regeling worden uitgeschakeld.

7°. Het is niet wenschelijk eenig wettelijk voorschrift te geven omtrent den tijd van den dag, waarop gewerkt mag worden.

8°. Ter wille van de contrôle en ter vermindering van moeilijkheden bij de invoering der wet is de instelling van plaatselijke organen noodig, welke in hoofdzaak door werkgevers en werknemers worden samengesteld.

9°. De loonarbeid van kinderen beneden 14 jaar dient verboden te worden.

Ter toelichting van deze conclusies wensch ik een en ander aan het rapport ¹⁾ te ontleenen en daaraan tevens enkele beschouwingen vast te knopen. Vooraf ga echter eene algemeene opmerking. Men houde namelijk wel in het oog, dat het rapport slechts betrekking heeft op Groninger toestanden, speciaal op die der groote kleibedrijven. Daar de toestanden op landbouwgebied in onderscheiden deelen des lands zeer veel verschillen van die in Groningen, hoede men er zich daarom voor, deze conclusies zonder meer toepasselijk te verklaren op den geheelen Nederlandschen land- en tuinbouw.

Wat de eerste conclusie betreft, meent de commissie, dat het motief der wettelijke beperking van den arbeidsduur niet in de eerste plaats is gelegen in het feit, dat de arbeid te zwaar of te ongezond is, om langer dan een bepaald aantal uren te worden volgehouden maar hierin, dat de arbeider slechts een beperkt

¹⁾ Uitgave J. B. Wolters, Groningen.

deel van den dag gebonden mag zijn aan zijn arbeid, terwijl hij over het andere deel naar eigen goedvinden moet kunnen beschikken, ten einde zich voldoende te kunnen wijden aan zijn gezin en tijd over te houden voor ontwikkeling en ontspanning. Dit geldt, zegt zij, van den landarbeider evenzeer als van andere arbeiders. Daarom zou het zeer onbillijk zijn, den landarbeider uit te sluiten, wat bovendien er ook toe zou leiden, dat de landarbeiders zouden trachten in andere bedrijven werk te vinden.

Ten aanzien van den ondernemer stelt de commissie zich op het standpunt, dat deze vrij moet blijven zoo lang te werken als hij wenscht. Zij ontveinst zich echter niet, dat daardoor het kleinbedrijf zal worden aangemoedigd. Een der leden, de heer L. H. Mansholt, is dan ook, blijkens eene door hem aan het rapport toegevoegde nota, van meening, dat, zoo deze vrijheid mocht leiden tot eene belangrijke toeneming van het keuterbedrijf ook daar, waar dit — van economisch standpunt gezien — onwenschelijk moet worden geacht, of wel tot praktijken, die de maatregelen tot beperking van den loonarbeid illusoir dreigen te maken, ook hier voor wettelijk ingrijpen niet moet worden geschroomd.

Of men van dit ingrijpen echter succes zou mogen verwachten, is eene andere vraag. Het zou in zijne consequenties, naar het mij voorkomt, de persoonlijke vrijheid van alle bevolkingsgroepen zoodanig beperken en dermate indruischen tegen het meest elementaire rechtsbewustzijn der landbouwende bevolking — op eigen grond zijn eigen brood te winnen — dat er eenvoudig niet aan behoef te worden gedacht. Ik voor mij acht het overigens wel zeer waarschijnlijk, dat de door den heer Mansholt genoemde gevolgen zich zullen voordoen. Worden daardoor de wettelijke maatregelen illusoir, welnu, dan is er m.i. maar eene houding mogelijk, n.l. erkennen, dat de wettelijke beperking van den arbeidsduur in den landbouw fiasco heeft gemaakt. Men kan nu eenmaal geen ijzer met handen breken.

Maar keeren wij tot het rapport terug. Ofschoon de commissie wettelijke beperking van den arbeidsduur wenschelijk acht, meent zij toch, dat er voldoende motieven bestaan, om voor den landarbeider deze beperking anders te regelen dan voor den industriearbeider. Afgezien van het feit, dat landarbeid minder eentonig en minder ongezond is dan fabrieksarbeid, noemt het rapport verschillende omstandigheden, die het wenschelijk maken den maximalen arbeidsduur niet op acht, maar op tien uur te bepalen. De commissie wijst er op, dat in den zomer langer moet en ook kan worden gewerkt dan in den winter, terwijl voorts het weer dikwijls oorzaak is, dat niet gewerkt kan worden. Ging men den arbeidsdag op acht uur stellen, zoo zou zulks feitelijk hierop neerkomen, dat gemiddeld veel minder werd gewerkt dan acht uur, een toestand, waarvoor moeilijk gronden zouden zijn aan te voeren. Uit de aan het rapport toegevoegde cijfers betreffende den tegenwoordigen arbeidsduur in verschillende Groningsche gemeenten, blijkt wel, dat in het algemeen niet langer dan 10 uren wordt gewerkt. Eene regeling, zooals de commissie wenscht, zou dan ook, meent zij, voor den Groningschen landbouw geen onoverkomelijke bezwaren hebben. Wel zouden die echter voortvloeien uit het vaststellen van een werkdag van acht uren.

Zooals de toestanden in Groningen thans zijn, geloof ik de commissie niet, dat verkorting van den arbeidsdag zal leiden tot eenigszins belangrijke vergroting der arbeidsprestatie per arbeidsuur. Voor zoover ik over de Groninger toestanden kan oordeelen, geloof ik dit ook niet. Uit mijne jeugd herinner ik mij nog, dat in het Oldambt bij de arbeiders steeds het streven voorzat, kort te werken, maar dan ook op te schieten. Wat ik in andere streken des lands, waar over 't geheel belangrijk langer wordt gewerkt dan in Groningen, heb gezien, geeft mij echter aanleiding

het er voor te houden, dat daar niet zelden aan de bezwaren van eene verkorting van den arbeidsdag zal kunnen worden tegemoet gekomen door een intensiever en oordeelkundiger gebruik te maken van de arbeidskracht.

De heer Mansholt wijst in zijne nota er op, dat men door andere bedrijfsmethodes, inzonderheid bestaande in het telen van een groot aantal gewassen, zou kunnen voorkomen, dat de werkzaamheden zich in bepaalde tijden des jaars te zeer ophoopten, wat uit den aard der zaak dwingt tot overmatige arbeidstijden. Deze opmerking is zeer juist, al moet men zich in dezen er voor hoeden te meenen, dat wat op de Groninger klei- en zavelgronden kan, overal mogelijk is.

Er is echter nog iets anders, waarop in dit verband dient te worden gewezen. In de eerste plaats op de ondoelmatige arbeidsmethodes, die in sommige streken in gebruik zijn. Men vergelijkte b.v. eens de wijze van aardappelrooien, zooals ik die in den Gelderschen Achterhoek zag, met die in de Veenkoloniën. Het zou mij niet verwonderen als laatstgenoemde methode 2 à 3 maal minder arbeid eischte dan de Geldersche. Voorts is op het gebied van de doelmatigheid der gebruikte werktuigen en het aanleeren van den slag, om daarmee om te gaan, ongetwijfeld nog heel wat te bereiken ¹⁾, terwijl ten slotte het schaarscher en duurder worden van den arbeid er ongetwijfeld toe zal leiden, den landbouwers in die streken, waar de versnippering van den grond en de verspreide ligging der perceelen tot eene kolossale arbeidsverspilling leiden, toegankelijker te maken voor de voordeelen van ruilverkaveling.

Dit alles — ik geef het toe — geldt niet of althans slechts in beperkte mate voor de groote Groninger kleiboerderijen. Daar zou ongetwijfeld eene belangrijke verkorting van den tegenwoordigen werkdag eene aanzienlijke vermindering van de dagelijksche arbeidsprestatie ten gevolge hebben. De invoering van den achturigen werkdag, zegt de commissie, zou er in de eerste plaats toe leiden, dat bij het gelijk blijven van het aantal beschikbare arbeiders, minder arbeid vereischende gewassen werden geteeld en ook overigens verschillende werkzaamheden, die niet strikt noodig zijn, achterwege zouden blijven, m.a.w. de intensieve cultuur zou worden vervangen door eene meer extensieve, met al de nadeelige gevolgen daarvan voor de voedselproductie en de welvaart van ons land.

Deze opmerking is zeer juist. Het komt mij echter voor, dat in dit verband nog op iets anders had moeten worden gewezen. Als men het rapport leest, zou men den indruk kunnen krijgen, dat, zoo er maar voldoende arbeiders te krijgen waren, de vermindering van de arbeidsprestatie niet tot verminderde productie zou leiden. Dit geldt echter slechts onder deze voorwaarde, dat de arbeid door de verkorting van den arbeidsdag niet duurder wordt en dat dus het loon daalt overeenkomstig de vermindering der dagelijksche arbeidsprestatie. Geschiedt dit niet, dan zal, ook al zijn er wel arbeiders te krijgen, toch minder arbeid worden aangewend, eenvoudig ten gevolge van het feit, dat er in den landbouw talrijke weinig rendeende werkzaamheden zijn en geen werkgever arbeid zal laten verrichten, die minder opbrengt dan het arbeidsloon bedraagt. Dit is een punt, dat vooral met het oog op de komende tijden ten zeerste de aandacht verdient. Als aanstonds de productieprijzen al te zeer mochten dalen, zal het streven bij de arbeiders om de hooge loonen te handhaven, in verband met de verkorting van den arbeidsduur en de kosten der sociale verzekering, ongetwijfeld leiden tot extensiever cultuur en werkloosheid. Wij staan hier voor een

¹⁾ Juist, toen dit artikel voor de pers gereed was, ontving ik het Maartnummer van „Cultura”, waarin de heer P. H. Burgers in een zeer lezenswaardig opstel hetzelfde betoogde.

der belangrijkste economische wetten, n.l. die der verminderende opbrengst per arbeider naarmate meer arbeidskracht op eene bepaalde oppervlakte wordt aangewend.

Het wil mij voorkómen, dat men zich tegenwoordig over economische wetten in het algemeen en speciaal over deze, wel wat al te lichtvaardig heen zet en zich bij de oplossing van maatschappelijke problemen al te zeer laat leiden door allerlei economisch bijgeloof. Ten einde zich voor groote teleurstellingen te behoeden, zou het voor onze democratie, meen ik, zeer wenschelijk zijn, dat zij de door haar aanbevolen maatregelen meer ging toetsen aan het landbouwbedrijf. Men staat daar onmiddellijk bij de bron van het economisch leven en daardoor ook bij de groote waarheden, welke dat leven beheerschen. Ongetwijfeld zou men dan ook meer gevoelen voor eene opmerking als die van Prof. Veraart, dat de sociale wetgeving meer rekening moet houden met de economie en eene dergelijke opmerking allerminst opvatten als eene uiting van conservatisme.

Doch ter zake. De commissie wijst in verband met de verhoogde productiekosten, die van de invoering van een achturigen arbeidsdag het gevolg zouden zijn, op twee verschijnselen, waaruit, voor wie op andere gronden nog niet tot dit besef mocht zijn gekomen, blijkt, dat de toestanden in den landbouw geheel anders zijn dan in andere bedrijven.

Als de arbeiders minder werken, wordt ook van de paarden minder gebruik gemaakt. Men zal dan dus meer paarden moeten houden en niet alleen de productiekosten verhoogden met rente en afschrijving van het daarin gestoken kapitaal, maar, terwijl eene machine geen kolen en smeerolie vraagt en niet slijt in den tijd, dat ze niet werkt, eischen de paarden van den landbouwer ook voeder voor den tijd, waarin ze niet werken en verminderen door ouder worden in dien tijd ook in waarde. En voorts wordt er op gewezen, dat de fabrikant in de meeste gevallen in den verhoogden prijs van zijn artikel compensatie vindt voor de meerdere productiekosten, aangezien bijna overal in de beschaafde landen in de industrie een achturige arbeidsdag wordt ingevoerd.

Voor den landbouw staat de zaak echter anders. In de meeste landen is de kans op invoering van een achturigen arbeidsdag voor het landbouwbedrijf al zeer gering te achten. Ging men daartoe hier te lande over, zoo zou de landbouwer er geenszins op mogen rekenen, zijne meerdere onkosten vergoed te krijgen uit de hogere opbrengst zijner producten. Het gevolg zou zijn, dat de verkorting van den arbeidsduur leidde tot daling van den grondprijs, hetwelk inzonderheid voor die landbouwers, welke hun bezit voor een deel met hypotheek hebben bezwaard, een aanzienlijk verlies beteekent. Wij hebben hier te doen met een verschijnsel, waaraan m.i. bij de sociale wetgeving, die geheel een product is van industriele verhoudingen, als zij het terrein van den landbouw betreedt, wel meer aandacht mag worden geschonken. In het algemeen staat voor den eingeërfden landbouwer, onverschillig of hij zijn bezit al dan niet met hypotheek heeft bezwaard, het duurder worden van den arbeid, hetzij dit voortvloeit uit loonsverhoging, hetzij uit verkorting van den arbeidsduur, hetzij uit bijdragen voor de sociale verzekering, gelijk met een vermogensverlies ten bedrage van de gekapitaliseerde waarde der plaats gehad hebbende verhoging, althans voor zoover hij niet een uitweg zoekt door tot arbeidsintensievere cultuur over te gaan.

Dat de noodlottige gevolgen van de stijging der loonuitgaven zich tot dusver niet hebben doen gevoelen, komt doordien wij leefden in een opgaanden tijd, een tijd, waarin ook de inkomsten uit landbouwbedrijf voortdurend stegen. Zoodra er eene periode van depressie komt, zal de zaak — tenzij eene belangrijke loonsverlaging intreedt — echter anders staan.

Terwijl de commissie in het algemeen geen bezwaar heeft tegen den tienurigen werkdag, meent zij toch, dat ten aanzien van sommige werkzaamheden — men zie de 4de conclusie — eene uitzondering moet worden gemaakt. Over de noodzakelijkheid van die uitzonderingen behoeft weinig te worden getwist. In den oogsttijd moet, zal niet het product van een geheel jaar arbeids in gevaar komen, in ons regenrijke klimaat van elke beschikbare minuut gebruik worden gemaakt. En ook als men dit doet, gaat soms nog veel verloren.

Het wetsontwerp-Schaper erkent de noodzakelijkheid van die uitzonderingen dan ook, doch wenscht deze aldus te regelen, dat onder bij Algemeenen Maatregel van Bestuur te stellen voorwaarden aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid wordt gegeven, de bepalingen betreffende den maximum-arbetsduur gedurende hoogstens 48 dagen in het jaar buiten werking te stellen.

De commissie vreest, dat zodoende de belangen van den landbouw niet voldoende verzekerd zijn en verlangt vastlegging der uitzonderingen in de wet. Daar is m.i. ongetwijfeld veel voor te zeggen. Aan den anderen kant moet echter worden erkend, dat het moeilijk is, alle zich in de verschillende deelen des lands voordoende gevallen in de wet op te nemen, een bezwaar, dat nog zwaarder weegt, als men denkt aan de snelle veranderingen in de bedrijfsmethoden, welke zich kunnen voordoen.

Ten einde niet te uitvoerig te worden, zal ik de 5de en 6de conclusie stilzwijgend voorbijgaan.

Conclusies 7 en 8 betreffen eene m.i. zeer belangrijke materie, n.l. de vraag, of de tijd van den dag, waarop gewerkt mag worden, ook wettelijk moet worden bepaald. In het ontwerp-Schaper geschiedt dit wel, terwijl aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid wordt gegeven ontheffing van de in de wet opgenomen bepalingen te verleenen. De commissie toont door m.i. zeer overtuigende voorbeelden aan, die gemakkelijk met tal van andere zouden zijn te vermeerderen, tot welke bezwaren het in het ontwerp-Schaper gehuldigde stelsel zou leiden, tenzij door Gedeputeerde Staten zooveel uitzonderingen worden gemaakt, dat de geheele wet een wassen neus wordt. Aan den anderen kant wil het mij echter toeschijnen, dat bij het vrijlaten van de uren, waarop gewerkt mag worden, de controle, anders al niet gemakkelijk, hoogst moeilijk zal zijn. Voor toestanden, zooals men in Groningen heeft, mogen de in conclusie 8 genoemde commissiën bruikbaar zijn, voor zeer veel streken des lands verwacht ik daar niet veel van. Inzonderheid niet daar, waar het kleinbedrijf overheerschend is en de scheiding tusschen boer en arbeider moeilijk te trekken. Men zal daar op de medewerking van geen van beiden behoeven te rekenen.

Ik ben hiermede aan het slot van mijn overzicht gekomen en wil eindigen met in het kort aan te geven de conclusie, waartoe ik kom.

Eene wettelijke beperking van den arbeidsdag tot tien uren, geregeld in den door het Groninger rapport aangegeven zin, lijkt mij ook voor die streken, waar tegenwoordig belangrijk langer gewerkt wordt, geen onoverkomelijke bezwaren voor het bedrijf te hebben. De wet zou er waarschijnlijk toe medewerken, dat werd overgegaan tot doelmatiger bedrijfs- en arbeidsmethodes, betere werktuigen en eene minder arbeidverslindende indeeling der landerijen en daardoor per slot van rekening wellicht ook voor den landbouw meer voor- dan nadeel opleveren.

Mocht echter — wat mij, zacht uitgedrukt, niet geheel onwaarschijnlijk voorkomt — de uitvoering niet mogelijk blijken zonder te komen tot het binden van den landarbeid aan bepaalde uren en het beperken ook van den arbeid op eigen grond, dan is de regeling daarmede m.i. veroordeeld. Zij zou zodoende ver de grens overschrijden, die het karakter van het land-

bouwbedrijf, de persoonlijke vrijheid en het natuurlijke rechtsbesef der burgers aan den wetgever stellen.

Voorburg.

J. SMID.

DE HANDEL IN ROEBELBILJETTEN TER BEURZE.

In de laatste dagen is veel gesproken over een verbod van den handel in roebelbiljetten in Nederland, welke uitspraak echter niet in de voorstelling, die gewoonlijk de begrijs-associatie met het woord „verbod” te voorschijn roept, behoort te worden opgevat. Tot nu toe immers is van eenige strafbepaling op transacties in roebelbiljetten geen sprake; slechts werd van hoogerhand tot de banken het verzoek gericht geen omzetten in dergelijke biljetten meer te doen plaats hebben. Het directe gevolg van het inwilligen van dit verzoek is geweest de schorsing van de roebelnoteering ter beurze, hetgeen den handel op buitengewone wijze bemoeilijkt, ja dezen zelfs bij een zoo beperkte markt als die voor Russische bankbiljetten, geheel onmogelijk kan maken. Het effect, nl. het beletten van roebelomzetten, wordt derhalve wel bereikt en op dezelfde wijze, alsof een officieele verbodsbepaling ware uitgevaardigd.

Ongetwijfeld is bij menig een de vraag opgekomen, waaraan bovenvermeld verzoek van onze Regeering het ontstaan te danken heeft gehad. Het enkele feit echter, dat aan een verbodsbepaling ten opzichte van den handel in Russische fondsen (die nog steeds officieel ter beurze van Amsterdam worden verhandeld, zij het van het bekende teeken van „noodlijndheid” in de prijscourant voorzien) niet werd of wordt gedacht, heeft reeds dadelijk een implicite verklaring gebracht. De maatregel is niet gericht tegen Russische schuldbekentnissen, zij het obligaties of papieren in anderen vorm, als zoodanig, doch bedoelt te zijn een middel, eensdeels om bezitters en toekomstige bezitters van roebelbiljetten voor grootere verliezen dan de actueele te vrijwaren, anderdeels om de propaganda, welke door de tegenwoordige Russische machthebbers over de gansche oude wereld voor hun opvattingen van economie en politiek wordt gevoerd, te verijdelen, voor zooverre dit althans mogelijk is.

De maatregel staat overigens niet op zich zelve; onze Regeering is zelfs, vergeleken bij het buitenland, zeer laat tot ingrijpen overgegaan. Terwijl hier, zooals wij hierboven reeds releveerden, van een eigenlijk verbod nog niet kan worden gesproken, werd dit reeds in den loop van Januari uitgevaardigd in Zweden, Denemarken en Frankrijk. Daarna volgden Engeland, Duitschland en de Vereenigde Staten. Voor Engeland is een uitzondering gemaakt met betrekking tot de z.g. Archangelroebels, de biljetten, door de Engelsche bezetting te Archangel uitgegeven. Van deze waren op 31 Maart j.l. in circulatie 118.294.000 roebel, waartegen als onderpand 16.000.000 roebel Russische regeeringswaarden gedeponereerd waren, terwijl de rest in cash bij de Bank of England berustte.

De onmiddellijke aanleiding tot de verbodsbepalingen heeft uit twee factoren bestaan. Gebleken is nl., dat de Regeering van Lenin, Trotzky, c.s. in ongelimiteerde hoeveelheden Roebelbiljetten in circulatie bracht, zonder hiertegenover eenig onderpand te bezitten. De waarde der aldus uitgegeven biljetten daalde dus automatisch, doch waar geen bankstaat werd gepubliceerd en de eigenaars, resp. aspirant-eigenaars van dit feit natuurlijk volkomen op de hoogte waren en bij aanhouden, resp. aankoop zeer goed wisten, welk risico zij liepen, bestond voor de diverse Regeeringen nog geen reden om deze lieden tegen zich zelve te beschermen.

Anders werd het echter toen bleek, dat de Russische machthebbers niet schroomden op groote schaal vervalschingen toe te passen. Er zijn nl. in Rusland verschillende soorten van biljetten uitgegeven door de elkaar opvolgende Regeeringen van den Tsaar, Kerensky en Trotzky-Lenin, welke weliswaar alle hun

weg naar het buitenland hebben gevonden, doch die daar toch niet als gelijkwaardig werden geaccepteerd. Het hoogst in aanzien stonden de z.g. Tsarenroebels, de biljetten dus van het ancien régime, die men tot op zekere hoogte gelijk stelde met rentelooze obligaties en waarvan men een regeling verwachtte in den zin als voor de buitenlandsche Russische schulden, indien het tenminste ooit tot een dergelijke regeling zou komen. Toen nu bleek, dat de nieuwste, „communistische” roebels in het buitenland geen aftrek vonden en de tegenwoordige Russische Regeering toch voor propagandistische doeleinden Russisch geld wenschte te exporteeren, werden eenvoudig met de oude platen uit de Russische munt Tsarenroebels gedrukt en in circulatie gebracht. Hier was men derhalve op het terrein van de directe vervalsching en het meest absolute bedrog gearriveerd, waartegen de diverse buitenlandsche Regeeringen wel verplicht waren stelling te nemen. Deze plicht werd nog geaccentueerd door het motief der vervalsching. In het binnenland waren de Tsarenroebels niet noodig; daar had men macht genoeg om de biljetten der actueele Regeering als volwaardig betaalmiddel te doen accepteeren. Het bedrog diende dus louter voor het buitenland. Propagandisten voor de communistische denkbeelden werden op reis gestuurd, rijk voorzien van de in het buitenland wel gewenschte betalingsmiddelen en trachten op deze wijze de basis van de maatschappelijke verhoudingen, zooals wij die kennen, te ondergraven. Hiertegen stelling te nemen, was natuurlijk een dure plicht voor de overheid, die tot taak heeft en haar burgers collectief zoowel als individueel en den normalen loop van zaken te beschermen.

Na de thans genomen voorloopige maatregelen zal wellicht ook hier te lande binnen afzienbaren tijd een verbod van handel in roebelbiljetten zoowel als een verbod van wisseltransacties te verwachten zijn. De hier gegeven uiteenzettingen mogen echter ten doel hebben reeds vóór dien tijd het publiek ten onzent de aandacht op de Russische wijze van financiering der revolutie te doen vestigen en ook in het algemeen de methoden der communistische agitators te doen kennen.

Na de ongelimiteerde uitgifte van intrinsiek en voor export waardelooze bankbiljetten zijn de Russische regeerders overgegaan tot het vervalschen van biljetten, waaraan in het buitenland nog wel eenige, zij het geringe, waarde werd toegekend. Nu ook deze methode heeft gefaald, schijnen zij niet te schromen voor het nadrukken van biljetten van andere landen, die tot nu toe althans in den roep van een goed orderend monetair systeem hebben gestaan. Reeds verluidt, dat in Rusland gedrukte en dus valsche Beiersche bankbiljetten in omloop zijn gebracht en dit op zulk een schaal, dat de Deutsche Rijksbank ter voorkoming van een paniek deze biljetten maar als de echte accepteert en weder uitgeeft. Deze politiek heeft echter tengevolge, dat de Deutsche biljetten-circulatie met een ongelimiteerd bedrag wordt uitgebreid; het spreekt vanzelf, dat hiertegen maatregelen genomen moeten worden en wel zoo spoedig mogelijk.

Waarom Beieren de eer te beurt is gevallen, het eerst in aanmerking te komen voor namaak der biljetten, is ons niet bekend. Wellicht heeft het contact tusschen de heeren in Moskou en die te München de eerste op het denkbeeld der vervalschingen gebracht. Doch er is geen enkele aanleiding te verwachten, dat het hierbij zal blijven. Een klaarblijkelijk voor Rusland zoo gemakkelijk middel als namaak van bankbiljetten van andere landen, zal wel niet worden geëlimineerd, voor deze mogelijkheid van export naar het buitenland is uitgeschakeld. In de eerste plaats dient men derhalve zeer nauwlettend acht te geven op ieder buitenlandsch biljet, dat ten onzent in circulatie is. Doch verder schijnt het ons niet overbodig ook onze Nederlandsche biljetten aan

een minutieus onderzoek te onderwerpen. Het is niet onmogelijk, dat de heeren Lenin-Trotsky c.s. oordeelen, dat het dekkingspercentage ten onzent best een verdere uitbreiding der biljettencirculatie toestaat.

Zou deze gevaarlijke kans de Directie der Nederlandsche Bank er misschien toe kunnen brengen, b.v. in den vorm van een populaire en duidelijk gestelde brochure met afbeeldingen, de kenteekenen van onze Nederlandsche biljetten in zoo ruim mogelijken kring bekend te maken? Ook in dit geval is prevention better than cure.

BROUWER.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN SURINAME.

Nu de uitvoercijfers der voornaamste producten bekend zijn over het jaar 1918, willen wij die hieronder weergeven naast die der vorige oorlogsjaren, het jaar 1914 daarbij weglatende, omdat dit jaar slechts gedeeltelijk den invloed van den oorlog ondervond.

Voornaamste uitvoergoederen	1915	1916	1917	1918
Balata	182.984	925.410	1.034.211	625.022½
Bacoven, versch. bos	—	23	1.678	51
„ gedr., K.G.	97.990	22.860	—	—
Cacao, K.G.	1.708.663	2.014.169	1.927.025	2.469.363
Goud, ruw, gram	1.157.031	886.458	703.342½	696.008
Hout O en □, M ³ .	1.139	1.167½	2.079	571
„ letter, K.G.	32.111	36.341	39.263	6.939
Huiden „	36.330	32.811	16.300	6.045
Koffie „	533.375	770.706	733.707½	1.749
Koren (maïs) „	319.285	562.379	99.390	6.080
Rum of dram				
50 %, L.	1.472.766	1.189.825	489.294	512.273
Suik. Iprod. KG.	12.337.784	8.078.522	11.073.189	9.739.089
Suik. nproduct	382.970	171.257	137.020	128.342

Hieruit blijkt wel, dat Suriname gedurende 1918 den invloed van den oorlog hevig heeft gevoeld. Behalve van cacao en rum, gingen alle uitvoeren, waarvan sommige zeer beduidend, achteruit. De uitvoer stond dan ook zoo goed als stil. Wat uitgevoerd werd, vond zijn weg naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, aangezien de verbinding met Nederland zoo goed als opgehouden was. Den grootsten klap kreeg de koffiëuitvoer, welke tot het luttele bedrag van 1749 K.G. daalde, zoodat een reusachtige hoeveelheid in de kolonie ligt opgestapeld, welke, hopen wij, eerlang naar Nederland zal kunnen worden gezonden, zoodra een rechtstreeksche boot van de Kon. West-Ind. Mail de kolonie zal aandoen. Met verlangen wordt daarom naar de komst van de „Commewyne” en van de „Stuyvesant” uitgezien.

Ten onrechte heeft jaren lang de Surinaamsche koffië, of liever de koffië uit Suriname, een minder goeden naam gehad dan die uit Brazilië, de Santoskoffië. De Surinaamsche Liberia-koffië is echter goed en kan o.i. elke vergelijking met andere merken doorstaan. Om dit te bestendigen en goede prijzen te bedingen, is een maatregel genomen door de Ned. Handelsmaatschappij, de N.O.T. en de K.W.I.M., welke bij de eerste verscheping naar Nederland zal worden toegepast.

In verband met een op 4 Februari ontvangen telegrafische instructie van den president der Nederlandsche Overzee Trust, hebben de agenten der Ned. Handelsmaatschappij, ter voorkoming van den invoer in Nederland van inferieure koffiësoorten, welke ongeschikt zijn voor consumtie en den naam van de Surinaamsche koffië in het algemeen zouden kunnen benadeelen, een Commissie benoemd, bestaande uit den heer Jansen, directeur van plantage Peperpot als voorzitter en de heeren Geerling, Zeiler, Van Emden en Folmer, respectievelijk directeur van plant. Wederzorg, Sorgvliet, de Maasstream en Jagtlust als leden, welke in opdracht heeft de controle over alle koffiëverschepingen naar Nederland te bewerkstelligen, waarvoor door haar certificaten zullen worden afgegeven voor „well prepared fair average quality”;

de kwaliteit, aangeduid in het telegram door „Stinkers”, zal moeten worden geweigerd.

De eindbeslissing over de kwaliteit blijft echter uitsluitend overgelaten aan de Koffiecontrole-commissie te Amsterdam en importeurs blijven onvoorwaardelijk aansprakelijk voor alle gevolgen, voortvloeiende uit den invoer van inferieure qualiteiten. In overleg met de Overzee Trust zal door den Kon. West-Ind. Maildienst alle vervoer van koffië naar Nederland worden geweigerd, welke niet door een certificaat van de voor Suriname benoemde commissie gedekt is.

Productiecijfers, behalve die van goud, zijn nog niet bekend. De goudproductie bedroeg 585.000 gram tegen 808.405 gram in 1917, waarvan afkomstig van de districten

Suriname.	275.827 ³	tegen	271.982	in 1917
Saramacca	111.878 ⁷	„	143.599	„ 1917
Marowynne	2.371	„	15.086	„ 1917
Lawa	195.690 ²	„	377.737	„ 1917

De goudproductie wijst een beduidenden achteruitgang aan, als men die vergelijkt met vorige jaren. Deze bedroeg in:

1907	1104 K.G.	1911	955 K.G.	1915	1311 K.G.
1908	1209 „	1912	743 „	1916	934 „
1909	1133 „	1913	857 „	1917	808 „
1910	1081 „	1914	528 „	1918	585 „

Nu de „Marowynne Company” onder leiding van Mr. Tiffany haar bedrijf zal aanvangen met goudbaggeren van de Marowynne-rivier, op de concessies, waarvan de exploitatie meer dan 12 jaren heeft gewacht op de grensregeling tusschen Frankrijk en Nederland, wordt de verwachting gekoesterd, dat ook de goudindustrie, welke tengevolge van den oorlog gehandicapt was, weer nieuwe bloei tegemoet gaat.

Bemoedigend is het laatste bericht, dat op het terrein van de Sarakreek Mining Co. 2 klompen gedegen goud gevonden zijn tezamen 6000 gram wegende en derhalve een waarde van bijna 9 duizend gulden tegenwoordigende.

Wat betreft de opbrengst der middelen, hooge verwachtingen werden niet gekoesterd, doch de uitkomst is meegevallen. Vergeleken met 1917 brachten de voornaamste middelen op f 3.215.847 tegen f 3.255.269 in 1917, slechts eene vermindering van f 39.423 en f 112.922 lager dan de raming. Hiervan stippen we in het bijzonder de volgende aan.

De invoerrechten liepen achteruit met pl.m. f 437.000, waarvan evenwel door de opcenten f 114.900 werd ingehaald. Deze opcenten werden bij verordening van 30 November 1918 geheven (G. B. 1918 No. 96), ter versterking van de middelen gedurende de jaren 1918 en 1919, tot dekking van het te lijden verlies op de per s.s. „Sitoebondo” aangebrachte rijst.

Wat den spaarzin betreft, kan worden medegedeeld, dat in 1918 in de koloniale postspaarbank werd ingelegd voor f 607.187 en terugbetaald f 615.382. Er werd dus f 8.195 meer terugbetaald. Het jaar tevoren (1917) bedroegen de inlagen f 576.052, terwijl de terugbetalingen slechts f 438.436 bedroegen, derhalve een overschot van f 137.616 latende. Hieruit zou men wel de gevolgtrekking mogen maken, dat het jaar 1918 voor de bevolking op economisch gebied minder goed was.

Heeft de oorlog aan de kolonie een gevoeligen slag toegebracht, daarnevens zij gezegd, dat de rijstvoortbrenging een lichtpunt is naast veel misère — immers de groote oogst van paddy in 1918 en de kleine oogst van 1919, dat is de termijn van 1 October 1918 tot en met 1919, zal vermoedelijk bijna 13 miljoen K.G. bedragen en derhalve meer dan voor de voeding van de bevolking noodig is.

De in December en Januari geheerscht hebbende Spaansche griep, die vele slachtoffers maakte, had ook andere nadeelige gevolgen. Het plantagebedrijf stond vrijwel stil, op de meeste plantages kon geen of weinig arbeid worden verricht en dit berokkende een schade van duizenden guldens. Er waren plan-

tages, die een koffieopbréngst van 300—400 balen derfdén, daar de koffiëpluk stíl stond; zoodat de bessen van de boomen afvielen en tot bederf overgingen.

Goedkeuring van de Bauxietverordening wordt met ongeduld in de kolonie tegemoet gezien. De beide Amerikaansche maatschappijen, die zich hier voor dit bedrijf interesseeren, zijn nagenoeg werkeloos. Een ander lichtpunt is 't vinden van ijzer in beduidende hoeveelheid.

De proeven, genomen door de Naaml. Venn. de Houtzaagmolen de Nieuwe Eendracht met machinalen uitsleep van het hout met een Lidger Wood machine, blijken te zijn geslaagd in het district Boven-Saramacca. Deze maatschappij bewerkt hout voor dwarsliggers voor het Kol. Gouvernement en wel Mora of Peto. Ook dit is een schrede voorwaarts en zal, hopen wij, in 1919 de houtindustrie in de kolonie ten goede komen.

„Föderatie in Britsch West-Indië” is een onderwerp; dat door de Engelschen thans aan alle kanten besproken en bestudeerd wordt. De federatie van Canada kwam tot stand in 1867, van de Malay States in 1895, van Australië in 1900, van Zuid-Afrika in 1909. Nu is Britsch West-Indië aan de beurt en de volgende cijfers worden aangevoerd ter illustrering van de omstandigheid, dat al is elke kolonie op zichzelf klein en niet van groot belang wat uitvoerhandel betreft, de samenvoeging toch betekenisvol zou zijn.

Britsche Koloniën	Uitvoer in £	Bevolking 1917	Oppervlakte in square miles	Inkomsten in £
Bahama Islands....	807.746	55.944	4.403	90.473
Barbados.....	4.058.311	184.259	166	311.303
Britsch Guyana....	6.230.010	313.859	89.480	669.385
Leeward Islands ¹⁾ ..	1.797.058	127.189	704	190.060
Windward Islands ²⁾	1.851.766	175.278	524	227.170
Trinidad.....	9.557.902	371.876	1.868	1.064.596
Suriname (in glds.)	8.582.170	102.330	15 m.H.A.	3.192.599
Curaçao („ „)	1.841.095	57.381	1240 KM. ²	2.418.349

De interkoloniale handel tusschen Britsch Guyana en Britsch West-Indië is zeer aanzienlijk. Deze bedroeg in 1915 invoer \$ 218.646 en uitvoer \$ 708.081; 1916 invoer \$ 407.371 en uitvoer \$ 1.036.750; 1917 invoer \$ 512.725 en uitvoer \$ 1.544.187.

De totale invoerhandel van bovenstaande Britsch West-Indische Koloniën bedroeg ongeveer 10 miljoen pond sterling, waarvan Groot-Brittannië 4 miljoen pond sterling bijdroeg.

Hiernevens moge aangehaald worden de uitvoer naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika in 1917/1918 in 1000 dollars³⁾ (naar Amerikaansche gegevens) van:

	1914/15	1915/16	1916/17	1917/18
Ned. West-Indië	599	845	900	972
Britsch West-Indië	13.252	14.405	16.759	14.122
Ned. Guyana (Suriname)	687	608	1.649	972

Bovenstaande cijfers illustreeren de belangrijkheid der Britsche Koloniën afzonderlijk en vereenigd, ook tegenover het moederland en waar Suriname en Curaçao tusschen deze complexen zijn gelegen, zal het zaak worden én voor de kolonie én voor 't moederland, dat de beteekenis dezer Nederlandsche West-Indische Koloniën worde begrepen en met kracht aan hare ontwikkeling worde gearbeid.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Paramaribo, Februari 1919.

HET VERSLAG DER SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE OVER 1918:

Dit verslag, hetwelk zooveen in ons bezit kwam, kon met belangstelling verwacht worden, in de hoop, dat het ons uitvoerig en nauwkeurig zou inlichten

¹⁾ Antigua, St. Christopher, Anguilla, Montserat, Nevis, Dominica en Virgin Islands.

²⁾ Grenada, St. Vincent, Grenadines, St. Lucia.

³⁾ Het fiscale jaar van de V. S. loopt van 1 Juli-30 Juni.

omtrent de lotgevallen dier zoo belangrijke bankinstelling tijdens de bezetting van België. En werkelijk het verslag stelt ons niet te leur.

„Nous sommes au 2 août 1914”, zoo luidt het op pag. 6, na een korte inleiding, waarin de directie hulde brengt aan allen, die aan 's lands bevrijding hebben medegewerkt — en dan gaat de beschrijving der lotgevallen verder over 1914 tot 1918, „ces années d'indicibles souffrances”. Toen op 2 Augustus 1914, tengevolge der gebeurtenissen, de banken in een hoogst gevaarlijke positie geraakten, begreep men, dat spoedig moest gehandeld worden om een financieele catastrofe te voorkomen. Den nacht van 3 Augustus werd, onder voorzitterschap der „Société Générale”, een consortium van Brusselsche banken opgericht met een kapitaal van frs. 100.000.000. De Nationale Bank verbond zich haar papier te disconteerden tot een bedrag van frs. 400.000.000. Tevens benoemde dit consortium een comité, bestaande uit 7 leden, welke een waakzaam oog zouden houden op de financieele problemen, welke dag voor dag zich voordeden. Dat dit comité drukke bezigheden had, blijkt uit het groot aantal zittingen, welke het hield (gedurende de eerste vijf maanden niet minder dan 106). Kort daarop traden alle banken van het land tot het consortium toe. Op 20 Augustus rukten de Duitschers Brussel binnen en op 9 October viel Antwerpen. De goudvoorraad, de biljetten en de stempels der Nationale Bank waren inmiddels naar Antwerpen, daarna naar Engeland overgebracht. Het spreekt, dat zulks de Nationale Bank zelf en de financieele positie van het land in groote moeilijkheden bracht. Ten einde hare deposito's te kunnen uitbetalen, gaf de bank „Billets de compte courant” uit voor frs. 200.000.000. Dit bedrag was weldra uitgeput.

De stappen, bij de Belgische regering gedaan, eerst te Antwerpen, daarna in Havre, om het goud en de bankbiljettenstempels terug te krijgen, hadden geen succés. Vandaar, dat de Duitschers besloten het voorrecht van circulatiebank aan de „Banque Nationale” te onttrekken en het plan opvatten „Darlehenskassen” op te richten. Doch de banken weigerden hare medewerking. Ondertusschen hadden de Belgische steden en gemeenten „bons communaux” uitgegeven om de oorlogsschattingen te betalen. Daar deze slechts binnen de gemeente van uitgifte geldig waren, bracht zulks groote moeilijkheden mede. De Duitschers wilden daarom een nieuw emissie-instituut in het leven roepen. De démarche van den gouverneur der „Société Générale” in Havre bleef nogmaals zonder resultaat. Toen stelden de Belgische banken voor het privilege van circulatiebank aan de „Société Générale” te verleen, die zulks reeds vroeger had gehad.

Deze, zooals bekend,¹⁾ heeft daarop in overeenstemming met de Nationale Bank²⁾ een département d'Emission opgericht, los van hare eigen administratie en geheel voor rekening der Nationale Bank. De bezettende macht ging hiermede accoord, doch stelde als cardinale eischen, dat 1, het département d'Emission zich zou verplichten de bons der Belgische provinciën te beleenen; deze toch zouden des te gemakkelijker kunnen dienen voor de betaling der oorlogsschattingen en 2, dat het département d'Emission zich zou verplichten aan de Belgische kooplieden voorschotten te geven, teneinde de opheffing van het moratorium te vergemakkelijken. Dit waren twee belangrijke punten en de „Société Générale” heeft er slechts in toegestemd na te hebben geraadpleegd de ministers van staat, de senatoren, de afgevaardigden en de hooggeplaatste functionarissen, welke in het land waren gebleven, de vertegenwoordigers der „Banque Nationale” en der particuliere banken. Twee directeuren der „Banque Nationale” maakten deel uit van de directie van het département d'Emission.

¹⁾ Zie het artikel op pag. 427 van den vorigen jaargang.

²⁾ Zie ook de artikelen, daaraan gewijd in de Nos. 159, 160 en 162.

Doordat de bevolking de Belgische biljetten opotte, vloeide weldra een stroom van Marken in de kas van het departement. In 1916 eischte de bezettende macht, dat de voorraad Marken der bank naar Duitschland zou worden overgebracht. Hiertegen werd verzet aangeteekend. Doch de „Société Générale” moest ten slotte toegeven. Haar werd echter gewaarborgd, dat de geheele som zou worden terugbetaald op de basis van 1 M. = 1,25 fr.

Toen in November 1918 de wapenstilstand geteekend werd, is dadelijk het département d'Emission weer aan de „Banque Nationale” overgegaan.

Verder spreekt het verslag nog over het „Comité national de secours et d'alimentation”. Wij vermelden hieromtrent reeds een en ander in het artikel, verschenen op pag. 427 van den vorigen jaargang, alsook over de hulp, verstrekt aan de „coopératives d'alimentations”, de industrie, de particulieren, enz. Verder vermeldt het verslag nog de verhooging van het maatschappelijk kapitaal, welke geschied is met het oog op de financiering van den heropbouw der Belgische industrie.

Wij laten hier eenige vergelijkende posten der balans volgen in mill. frs., welke vooral van belang zijn om hun verloop tijdens den oorlog.

Passiva.	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Rekening-Courant	289	439	599	622	731	721
Deposito's.....	1.405	1.564	1.581	1.612	1.691	1.733
Activa.						
Kas	12	16	144	126	116	152
Rekening-Courant	108	234	244	291	416	198
Bons interprovinciaux v. d. oorlogsschattingen	—	—	5	61	83	75
Publieke fondsen:						
Nationale	53	56	61	50	23	64
Vreemde	5	6	6	5	4	3
Obligatiën	16	16	14	6	—	—
Crediet m. zekerheidsst.	11	15	21	25	29	26
Te leveren fondsen	75	173	137	133	169	236

Voor het eerst sinds 1913 vinden we deze vergelijking in het verslag weer opgenomen. C.

AANTEKENINGEN.

Amerikaansche buitenlandse belegging. — Men heeft onlangs in de dagbladen kunnen lezen, dat het bekende reusachtige banklichaam „National City Bank” er toe zou overgaan zijn aantal vestigingen in Europa zeer aanzienlijk uit te breiden en daarbij er bijzonder aandacht aan zou wijden den economischen informatiedienst tot ontwikkeling te brengen. Een speciale directeur was hiertoe reeds naar Parijs vertrokken. Wij hebben er herhaaldelijk de aandacht op gevestigd, dat ook de Amerikaansche overheid zich zeer inspannt om haren onderdanen goede economische gegevens over het buitenland te verschaffen, met name het werk van het Bureau of Foreign and Domestic Commerce deed hierbij van zich spreken. Wij lezen nu in de laatst ontvangen New Yorksche Chronicle, dat, ten einde Amerikaansche belegging in buitenlandsche fondsen aan te moedigen, de Amerikaansche regeering stappen heeft gedaan om uitvoerige inlichtingen te vergaren over credietverhoudingen in andere landen, die ter beschikking zullen worden gesteld van aspirant beleggers in buitenlandsche particuliere fondsen. Het werk wordt georganiseerd door het Department of Commerce met bijstand van den War Trade Board en het Departement van Financiën. In bepaalde gevallen zullen bijzondere financiële en commercieele agenten worden aangesteld om de gewenschte inlichtingen te verkrijgen. De aspirant beleggers hebben zich tot het Department of Commerce te wenden voor inlichtingen omtrent eenig buitenlandsch fonds. Men hoopt hiermede het koopen van twijfelachtige papieren tot een minimum te beperken en anderzijds de belegging in goede zaken aan te moedigen. De regeering laat zich bij haar initiatief door deze gedachte leiden, dat aldus er toe zal kunnen

worden overgegaan de gouvernementsvoorschotten aan de geallieerden te beperken, doordat particulier kapitaal voor deze landen beschikbaar komt.

Er is in deze kolommen reeds meer op het feit gewezen, dat men in Amerika de consulaire werkzaamheid ruim opvat en er niet voor terugschrikt dezen dienst in zijn publicatiën klaren wijn te laten schenken. Zulks blijkt nu ook weer bij deze aangelegenheid. Het is bekend, dat de Nederlandsche consulaire ambtenaren bevoegd zijn financiële inlichtingen te weigeren, hetgeen er praktisch op neerkomt, dat deze door hen niet gegeven worden of niet anders dan onder eene bij instructie voorgeschreven beperking, „zonder eenige verantwoordelijkheid”, een naar strekking vanzelf sprekende bepaling, die echter in den gegeven vorm aan de aanvragers weinig vertrouwen geeft in de verstrekte informatie. In Amerika wil men deze zaken nu weer anders behandelen.

Toch zal de laatste dollar van staatswege nog wel niet aan de bondgenooten van Amerika gegeven zijn en voorloopig winnen de staatscredieten het nog van de particuliere, waarvan onderstaand zeer recent staatje, uitgedrukt in millioenen dollars, nogmaals blijkt kan geven.

	vroegere privaat-credieten ¹⁾	staatscredieten
Groot-Brittannië ..	1.131,40	4.155,98
Frankrijk	736,70	2.517,47
Italië	25,00	1.405,00
Rusland	148,50	325,00
België	—	336,14
Griekenland	—	39,55
Czecho-Slovakye ..	—	35,00
Cuba	—	15,00
Servië	—	12,00
Rumenië	—	10,00
Liberia	—	5,00
Totaal	2.041,50	8.841,68

¹⁾ Na Aug. 1914 en vóór Amer.'s deelneming aan den oorlog.

Er moet hier wel bij worden aangeteekend, dat natuurlijk mogelijk is, dat afgelopen particuliere credieten door den Amerikaanschen Staat zijn overgenomen.

Dat de Amerikaansche Staat zich moeite geeft de belegging in den vreemde te steunen, behoeft overigens geen verwondering te wekken. Bij de bespreking van de kansen, die voor de Unie in den wereldoorlog zijn ontstaan, een plaats als financieel centrum in de wereld te gaan innemen, gelijk Londen vóór den oorlog heeft kunnen bereiken — zie pag. 147, jaarg. 1918 — is op de groote beteekenis van de positie van crediteur-natie en de beïnvloeding van het renteniveau, uit het eerste volgende, gewezen. Kan met een in omvang niet verminderenden export een voldoende credietverleening, zich voordoende dus in den vorm van particuliere belegging, gepaard gaan, dan zal de wisselkoers niet aan onmatige schommelingen behoeven bloot te staan en is de tweede omstandigheid verzekerd, die voor het ontstaan van een discontomarkt in de Vereenigde Staten van veel belang zal zijn. Intusschen, deze stabiliteit is thans nog niet bereikt, gelijk de recente gebeurtenissen met den koers op New York te Londen aangetoond hebben; hierbij stil te staan, ligt echter buiten het bestek van deze aantekening.

Internationale diensten van Nederland na den oorlog. — In het dezer dagen verschenen jaarverslag der Rotterdamse Bankvereeniging over 1918 leest men o.m.:

„In vorige jaarverslagen is herhaaldelijk gesproken over de internationale beteekenis, welke Nederland in de toekomst zou kunnen verkrijgen en nog in ons laatste verslag waarschuwden wij tegen te groote verwachtingen te dezen opzichte en wezen wij er op, dat bij het geleidelijk weer terugkeeren tot meer normale toestanden, de krachtsinspanning zich moest richten op de ontwikkeling in het eigen land.

„Zonder daaromtrent ook maar enigszins van meening

veranderd te zijn, mogen wij toch niet de teekenen des tijds misverstaan en moeten wij wel degelijk paraat blijven wanneer aan ons land in het internationale verkeer een rol van betekenis wordt toegewezen. Rekening toch moet gehouden worden met de verdeeldheid, welke de belligerenten vooralsnog van elkander scheidt en met de behoefte, welke reeds nu blijkt aan eene vergemakkelijking van het verkeer waar het geldt den noodigen afzet voor een surplus aan producten te vinden, de vraag naar weer andere te bevredigen. Het zal ongetwijfeld uiterst moeilijk zijn in dezen den rechten weg te bewandelen en voor den goeden naam van onzen handel en onze industrie is het zeer te wenschen, dat men algemeen zal inzien hoe alleen een hoog moreele opvatting ons land ten goede kan komen.

„Wil het buitenland van onze diensten in den vervolge en wellicht nog op veel ruimer schaal gebruik maken voor zaken, die op den weg der banken liggen, dan zal het ongetwijfeld onze bankwereld tot tegemoetkoming bereid vinden, voor zoverre het eigen land niet op de kapitaalcracht, d.w.z. de credietcapaciteit dier instellingen, reeds beslag heeft gelegd. Ongetwijfeld zal dit dan ook aan de internationale betekenis van de Nederlandsche geldmarkt, welke gedurende den oorlog zeer is toegenomen en aan de populariteit van den Nederlandschen gulden als internationaal devies zeer ten goede komen en deze, naar wij vertrouwen, bestendigen. Veel zal ongetwijfeld ook hierbij afhangen van de ontwikkeling van handel, scheepvaart en industrie hier te lande. Zal de laatste haar vroeger afzetgebied in het buitenland en de koloniën kunnen herwinnen en uitbreiden, zullen onze scheepvaartmaatschappijen, die zoo kapitaalcrachtig voor een nieuw tijdperk staan, hare plaats in het wereldverkeer hernemen en haar bedrijf tot nog grooteren bloei brengen en ten slotte zal onze handel ten volle herleven en zich krachtig ontplooiën? Het antwoord op die vragen zal de toekomst brengen, maar dit is zeker: in tegenstelling met den toestand van voor den oorlog staan thans groote goed geoutilleerde en kapitaalcrachtige bankinstellingen dien allen ten dienste, zijn de kapitalen door het emissiebedrijf der banken ter beschikking van handel, scheepvaart en industrie gesteld, zeer belangrijk toegenomen en verkeerden al deze bedrijven in gezonden toestand.

„Wat in den oorlogstijd aan gelegenheids-industrieën of op ander gebied is ontstaan en wat voorbestemd is weder te verdwijnen, heeft zoo goed als niet den steun der groote bankinstellingen gehad en daardoor is het Nederlandsche beleggende publiek er slechts voor een vrij matig bedrag bij geïnteresseerd. Dit is een gelukkige omstandigheid, waaraan hier wel eens mag worden herinnerd.”

Een nationaliteitsmerk voor Zweden en het nationale exportteeken van Zwitserland. — Op pagina 845 van den vorigen jaargang deden wij een mededeeling over een Zweedsch nationaliteitsmerk, waarvoor evenwel de bepaling gemaakt is, dat het slechts gebruikt mag worden voor artikelen, die verkocht worden voor verbruik in Zweden zelve en dus geen toepassing vindt bij export-goederen. Over de vraag, of het practisch mogelijk is, zoo goed als onder alle omstandigheden gewenscht, steeds openlijk bekend te maken, welke goederen van den nationalen uitvoer eigen voortbrengselen zijn, resp. een certificaat van oorsprong aan het goed te kleven, is veel gestreden. Zweden bleek er dus afkeerig van, het nationaliteitsmerk met een andere bedoeling te bezigen, dan om de landgenooten aan te moedigen fabrikaten van eigen bodem te verlaten. De omstandigheden hebben blijkbaar in Zweden andere opvattingen nu kracht verleend. De Zweedsche Kamer van Koophandel te Parijs ijvert er reeds lang voor een exportzegel ingevoerd te krijgen; de aandrang komt voort uit het bekende motief: vrees, dat een oorlogvoerende staat van weleer zich in een valsch kleed zal steken. Na eerst weinig steun te hebben gevonden, zal nu door de Algemeene Zweedsche Exportvereeniging een enquête gehouden worden onder de leden over de invoering van een nationaliteitsmerk voor export. Ten vorigen jare bleek, dat de opvattingen onder hen zeer verdeeld waren. Behalve vragen als: acht gij het merk nuttig en: uit welken hoofde acht gij, dat het merk schadelijk zal werken, zoo ja in welk opzicht, wordt nog gevraagd of men van gevoelen is, dat de reglementatie en contrôle bij

voorkeur ware te leggen in handen van de overheid, dan wel van eene particuliere vereeniging. Ten slotte wil de vereeniging nog weten of men wellicht in stede van het moderne denkbeeld der nationaliteitsmerken misschien meer gevoelt voor de vanouds bekende certificaten van oorsprong. Wij zien met belangstelling den uitslag der enquête, die ook voor de hier te lande te volgen richtlijn hare betekenis heeft, tegemoet. Nu wij ons weder eens bezighouden met het onderwerp der nationaliteitszegels, willen wij aan het vorenstaande toevoegen enkele mededeelingen, die wij onlangs verkregen over het exportteeken, dat in Zwitserland reeds toepassing gevonden heeft. Ook daar is de drijfveer zich te verweren tegen een valsch gebruik van de nationale vlag. Het handelsmerk is ontworpen door het „Syndicat pour l'Exportation Suisse” en ontleend aan den naam dezer vereeniging, de beginletters S. P. E. S., die samengevoegd zijn tot het woord „Spes”. Het woord „Spes” kan alleen maar gebruikt worden door leden van de vereeniging. Zij, die daarvan lid willen worden, moeten de Zwitsersche nationaliteit reeds vóór den 1sten Juli 1914 gehad hebben en voor zoverre genationaliseerd, zulks reeds tien jaren zijn. Bij naamlooze vennootschappen moeten de president-directeur en tweederde der directeurs Zwitser zijn en van het kapitaal moet tweederde zich in Zwitsersche handen bevinden. Het lidmaatschap geeft niet zonder meer het recht het woord „Spes” op artikelen aan te brengen, voor ieder bepaald artikel is een bijzondere procedure noodig. De jaarlijksche contributie voor het recht, van het merk gebruik te mogen maken, wordt berekend naar de hoeveelheid goederen, die, daarmede toegerust, geëxporteerd is in het laatst verlopen jaar. Het merk wordt niet afgestaan voor producten, die geacht worden van minderwaardige kwaliteit te zijn.

De Vereeniging „Het Vrije Ruilverkeer” verzoekt ons plaatsing te verlenen aan de Nederlandsche vertaling van een adres door haar dezer dagen verzonden.

Adres aan de leden van de Vredesconferentie te Parijs.

's-Gravenhage, Maart 1919.

Reeds in de eerste maanden van den wereldoorlog, toen bij de meeste menschen de meening bestond, dat deze onmogelijk van langen duur kon zijn en men daarom reeds waagde te denken over de grondslagen, waarop de vrede zou kunnen worden gesloten, — reeds in dien tijd werd de stelling verkondigd, dat het vredesverdrag geen bepalingen zou mogen bevatten, welke de aanleiding tot een nieuwen oorlog zouden kunnen zijn.

De verwachtingen omtrent den korten duur van den oorlog zijn jammerlijk beschaamd en de oorlog heeft eene vernieling van stoffelijke en ideële goederen veroorzaakt, zóó verregaand, zóó volkomen, dat men zich angstig de vraag stelt, hoevele jaren noodig zullen zijn, om de wonden te heelen, welke aan de welvaart en de beschaving der wereld zijn geslagen.

Meer dan ooit is de menschheid dan ook doordrongen van de noodzakelijkheid, dat een nieuw wapengeweld moet worden onmogelijk gemaakt. De eisch, dat de vrede geen kiem voor een nieuwen oorlog mag bevatten, mag nagevoel een gemeenplaats zijn geworden; van zijne noodzakelijkheid is iedereen doordrongen.

Aan U; leden van de vredesconferentie, is de zware, doch verheven taak opgedragen aan dien eisch te voldoen en een vrede aan de wereld te geven, die het uitbreken van een nieuwen oorlog onmogelijk zal maken.

Van Uw streven, om dit doel te bereiken, getuigt het plan voor het stichten van een volkerenbond, een plan, waarvan de uitwerking reeds belangrijk is gevorderd.

Wij veroorloven ons daarom bij Uwe Conferentie — wellicht ten overvloede — met klem te betoogen, dat algemeene vrijhandel het fundament behoort te zijn, waarop het gebouw van den wereldvrede zal worden gesticht.

Het ligt niet in onze bedoeling hier in den breede alle voordeelen van de vrijhandelspolitiek op te sommen; de grootste schrijvers van alle landen hebben dit reeds zoo dikwijls gedaan en de practijk heeft zoo dikwijls de juistheid hunner betoogen bewezen, dat wij, door hunne argu-

menten te herhalen, slechts noodeloos beslag op Uw kostbaren tijd zouden leggen.

Slechts twee punten willen wij met nadruk onder Uwe aandacht brengen:

In de eerste plaats, dat indien de staten in de toekomst weder in de gelegenheid zullen zijn de ontwikkeling van elkanders nijverheid en handel te belemmeren, door protectionistische maatregelen met alle heillooze gevolgen daarvan, de volkerenbond een wankel gebouw zal zijn, daar de leden van dien bond, die elkaar op economisch terrein aldus bestrijden, elkaar als oneerlijke mededingers en dus als vijanden zullen beschouwen.

Zullen de volkeren inderdaad een bond vormen, dan is het noodzakelijk, dat hun onderling verkeer niet door kunstmatige afsluitingen wordt belemmerd.

Ware het stelsel van vrijhandel voorheen algemeen aanvaard, dan zou naar onze innige overtuiging de kans op oorlog belangrijk kleiner zijn geweest, ja wellicht de wereldoorlog zijn voorkomen en zouden wij niet de droevige verarming der wereld hebben aanschouwd, welke wij thans beleven.

Teneinde die verarming zoo spoedig mogelijk weer voor algemeene welvaart te doen plaats maken — en hiermede komen wij tot het tweede punt, waarop wij Uwe aandacht wilden vestigen — zal het noodig zijn, dat het productievermogen der wereld zoo veel en zoo snel als mogelijk is, wordt vergroot, en daartoe moeten de ongunstige omstandigheden, waaronder de productie thans tengevolge van de algemeene verarming gebukt gaat, worden uit den weg geruimd. Dit doel zal onder een stelsel van vrijen handel kunnen worden bereikt; beschermende maatregelen zullen het bereiken van dat doel echter tegenwerken.

Als burgers van een staat, die nu reeds gedurende meer dan vijftig jaren de zegenrijke gevolgen van zijn vrijhandelspolitiek heeft ondervonden; die in dat tijdperk binnen zijne grenzen een groot aantal industrieën heeft zien ontstaan, welke zich weldra tot machtige export-bedrijven hebben ontwikkeld; die op economisch gebied steeds in goede harmonie met de overige staten heeft kunnen verkeer en waar pogingen, om den vrijhandel door een stelsel van bescherming te vervangen, steeds op een krachtig „veto” van de meerderheid der bevolking zijn afgestuit, achten wij ons gerechtigd het bovenstaand betoog tot Uwe Vergadering te richten.

*Het bestuur van de Vereeniging
„Het Vrije Ruilverkeer”.*

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Febr./Maart 1919.

Prof. Dr. H. Blink, Drente als Economisch-Geographisch gewest in 't verleden en heden.

Weer een aflevering van het Economisch-Geographisch tijdschrift, die geheel gewijd is aan een bepaald onderwerp, ditmaal de provincie Drente. Reeds waren aldus behandeld Groningen, Overijssel en Friesland. Als de serie binnen niet al te langen tijd voltallig zal zijn hebben wij een belangrijke aanwinst bij de schaarsche economisch-geographische beschrijvingen van ons land gekregen. *Prof. Blink* behandelt op gedocumenteerde wijze de natuurlijke gesteldheid van het gewest, Drente als cultuurland, daarna afzonderlijk als landbouwland, de tuinbouw, de veeteelt en de derivaten. In een vijfde hoofdstuk komt de bevolking en de loop der economische ontwikkeling aan de orde, tot slot worden de stedelijke nederzettingen behandeld. Het 92 pagina's tellend geschrift bevat tal van welgekozen photo's, enkele kaartjes en graphische voorstellingen zijn een verdere aanvulling.

In- en Uitvoer. — Amsterdam, Scheepvaartnummer 1919.

Mr. D. A. Delprat, Het vraagstuk der scheepsruimte; *A. Determann*, De Nederlandsche koopvaardijvloot gedurende het jaar 1918; *Mr. F. Vorstman*, De Scheepsbouw in Nederland; *Prof. E. J. Vossnack*, De bouw van standaardschepen; *J. W. J. van Haersolte*, Het een en ander over sleeptanks of proefdokken; *Dr. C. te Lintum*, New-York als toekomstig centrum van scheepvaart; *Mr. K. Jansma*, Het prijsrecht tijdens den oorlog; *P. van Huizen*, De bestrijding van het duikbootgevaar; *P. van Huizen*, Het Nationale Zeemansfonds; *A. Determann*, Finantieel overzicht van eenige der voornaamste stoomvaartmaatschappijen gedurende de oorlogsjaren en het jaar daaraan voor-

afgaande; *J. Engelder, Jr.*, De emissies op scheepvaartgebied in het afgelopen jaar en de koersen der scheepvaart aandelen aan de Amsterdamsche Effectenbeurs; *O. de C. Jr.*, De zeeverzekering in 1918; *P. van Huizen*, De havenarbeidsmarkt in 1918; *P. van Huizen*, De binnenschipperij; *P. van Huizen*, Oorlogswetgeving op scheepvaartgebied.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — 45. Band. 2. Heft. — Tübingen, 12 Februari 1919.

Dr. A. Braun, Zum Preis-, Lohn- und Arbeitsleistungsproblem in der Uebergangswirtschaft; *Dr. E. Perels*, Der Abbau des wirtschaftlichen Kampfrechts; *Dr. H. Lindemann*, Die Wohnungsfürsorge in der Uebergangswirtschaft; *Dr. H. Potthoff*, Zur Berufslage der Volkswirte nach dem Kriege; *Prof. E. Lederer*, Die ökonomische Umschichtung im Kriege II; *Dr. L. Meyer*, Landwirtschaft und Uebergangswirtschaft.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — 112. Band. 2. Heft. — Jena, Februari 1919.

W. H. Edwards, Der Betriebsverlust als Minderwert; *E. Haemig*, Das bevölkerungsstatistische Grundproblem; *H. F. Crohn*, Zur Frage des „Dumping”; *F. Moos*, Das Volksvermögen in Frankreich; *Guradze*, Die Brotpreise in Berlin im fünften Kriegsjahre 1918; *Fr. Mataré*, Die Geburten und Säuglingssterblichkeit in München während des letzten Friedensjahrs.

The Journal of political Economy. — Chicago, Februari 1919.

Henry E. Bourne, Food Control and price-fixing in revolutionary France; *H. Hoyt*, Industrial Combination and the standardization of production; *B. Emmet*, Nature and Computation of labor turnover; *D. Friday*, Maintaining Productive Output — A problem in reconstruction.

The economic Journal. — Londen, Dec. 1918.

Prof. A. C. Pigou, Government control in war and peace; *E. Ormiston*, The public control of the location of towns; *R. C. Wyse*, The future of London as the world's money market; *F. W. Pethick Lawrence*, Deflation and prices after the war; *Prof. K. Wicksell*, Gold after the war in relation to inflation and the foreign exchanges; *Prof. G. Cassel*, Abnormal deviations in international exchanges; *S. Sato*, The rice industry of Japan; *A. S. Firth*, The increased cost of clothing materials since 1914; *Prof. Wesley, C. Mitchell*, War prices in the United States.

Bank-Archiv. — Berlijn, 1 Maart 1919.

Dr. E. Springer, Zur Kriegsabgabe vom Vermögenszuwachs; *M. Blankenburg*, Zur Berechnung der Tantieme-Steuer; *Dr. S. Schwabacher*, Bemerkungen zur Rede Edward Holdens.

Die Bank. — Berlijn, Februari 1919.

A. Lansburgh, Die sogenannte Sozialisierung; *L. Eschwege*, Bodenpreis und Ansiedlungspolitik; *Fr. Köhler*, Geldfülle und Anlagemarkt.

Zeitschrift für Völkerrecht. — Breslau 1919. Erg. Heft 3 zu Band XI.

Dr. L. Bendix, Völkerrechtsverletzungen Grossbritanniens, nach englischen Parlamentspapieren.

Weltwirtschaft. — Berlijn, Maart 1919.

O. Kossmann, Forderungen der Auslanddeutschen; *Dr. O. Münsterberg*, Nochmals die deutsche Volksernährung nach dem Weltkrieg; *Dr. S. Jenny*, Die Deutschen im Wirtschaftsleben Russlands; *N. Jaques*, Die Luxemburger und das Deutschtum; *Prof. Dr. J. Ziehen*, Strickers „Germania”, die erste Zeitschrift für die Erforschung des Auslanddeutschtums; *F. Mewius*, Brasiliens Eisenerz und seine Ausbeutung; *Dr. R. Beissel*, Die Bedeutung der Reise und Abenteuerromane für die Auslandkunde.

Koloniale Rundschau. — Berlijn, November/December 1918.

Prof. Dr. A. E. Brinckmann, Eine Unterredung mit Pater van der Burgt; Prof. Dr. Ed. Moritz, Die Kaiserliche Ostender Handelsgesellschaft; G. Buetz, Algerien unter Amerikanischer Kontrolle?; K. Warnecke, Die Aufstandsbewegung der Hovas im Jahre 1915/16.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer naar de koloniën. Door de regering is besloten ten aanzien van den uitvoer Nederland en zijn koloniën als een geheel te beschouwen, zoodat alle uitvoer naar de koloniën wordt vrijgegeven.

Uitvoer oud papier. Bepaald zijn de hoeveelheden en soorten oud papier, welke in het tijdvak van 15 April tot 15 Juni ten uitvoer zullen worden toegelaten.

Uitvoer bruin-mosterdzaadkoeken. Aanvragen om vergunning tot uitvoer van bruin-mosterdzaadkoeken naar de geassocieerde landen en den bezetten Linker-Rijnoever kunnen door de N.U.M. in behandeling worden genomen.

Eenhoevige dieren uit België. Onder intrekking van een vorige regeling, is in het algemeen verboden de in- en doorvoer uit België van eenhoevige dieren.

Heffingen der N.U.M. Met ingang van 10 April bedraagt de algemeene heffing in den regel 1 pCt. van de factuurwaarde, met een minimum van f 2,50.

Broodgraan. De termijn, waarvoor de aan de landbouwers voor eigen gebruik gelaten hoeveelheid broodgraan moet strekken, is ingekort van 15 September tot 15 Juni a.s. Voor de periode van 15 Juni

tot 15 September kan nog extra 35 K.G. tarwe en/of rogge per persoon aan de verbouwers worden gelaten.

Granen, peulvruchten en oliehoudende zaden. De aan de burgemeesters bij circulaire van 5 November 1918 verleende algemeene machtiging tot in bezit nemen van bij particulieren aangetroffen granen, peulvruchten en oliehoudende zaden, is door den Minister ingetrokken. Gehandhaafd blijft echter de machtiging van 9 December tot inbezitneming van oogstproducten, welke niet vrijwillig aan de regeeringscommissarissen worden geleverd.

Boekweitmeel en -gort. Ingetrokken zijn de maximumprijzen voor boekweitmeel (gruttenmeel) en boekweitgort.

Vrijgeving gewassen. Onder intrekking van verschillende beschikkingen zijn vrijgegeven de volgende gewassen: spelt, wintergerst, zomergerst, boekweit, erwten, veldboonen, (alle soorten), stokboonen (alle soorten), pronkboonen, blauw maanzaad, geel mosterdzaad, bruin mosterdzaad, karwijzaad en inlandsch rood klaverzaad. De aandacht wordt er op gevestigd, dat voor zoover deze gewassen niet bij de regering zijn of nog worden ingeleverd, daarvoor geen uitvoervergunning zal worden verleend.

Melken en melkproducten. In verband met de verbeterde omstandigheden zijn de meeste der tot dusverre geldende afleverings- en vervoerverboden van melkproducten opgeheven, zoodat thans nog slechts gehandhaafd blijft het vervoerverbod van gecondenseerde taptmelk met suiker. De gemeentebesturen en de handel kunnen voorloopig in onbepaalde mate bestellingen indienen voor melkpoeder en gecondenseerde melk met suiker; de maximumprijzen voor melkpoeder zijn in verband hiermede herzien. Ook de bereiding van volvette kaas, room, gecondenseerde volle en taptmelk, melkpoeder en magere melkpoeder zijn weder geoorloofd.

Vetvoorziening. Na 1 Mei wordt de berei-

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN DECEMBER 1918.

(Ontleend aan „de Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			December 1918.	December 1917.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 2.503.111,—	f 3.376.475,—	f 6.031.935,—	f 4.721.492,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 2.542.625,—	„ 1.334.686,—	„ 4.009.880,—	„ 3.245.767,— ¹⁾
Ned. Centr. Spoorwegmij.	„ 243.925,—	„ 232.713,—	„ 484.330,—	„ 373.755,— ¹⁾
Noord-Brab. Duitsche Spoorwegmaatschappijen	„ 18.812,—	„ 27.207,—	„ 48.475,—	„ 89.568,— ¹⁾
Dedemsvaartsche Stoomtramweg-mij.	„ 15.786,92	„ 21.470,25 ^{1/2}	„ 39.521,64 ^{1/2}	„ 39.275,00 ^{1/2}
Tramw.mij. „de Meijerij“	—	—	„ 45.311,95	„ 32.086,32 ^{1/2}
Zuid-Nederl. Stoomtramweg-maatschappij	„ 20.344,53	„ 47.011,51 ^{1/2}	„ 68.415,32 ^{1/2}	„ 53.720,88
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 65.187,34 ^{1/2}	„ 63.837,78 ^{1/2}	„ 141.449,81	„ 115.168,63
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	„ 217.117,23	„ 157.190,22-
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 26.928,52	„ 10.200,86	„ 39.858,13 ^{1/2}	„ 35.715,52 ^{1/2}
Gemeentetram te Amsterdam	„ 726.950,93	—	„ 726.950,93	„ 590.934,17
Haagsche Tramweg-maatschappij	„ 319.956,32	—	„ 326.242,49	„ 275.211,30 ^{1/2}
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij	„ 336.630,29	—	„ 336.630,29	„ 244.949,41
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I.	—	—	„ 550.000,—	„ 463.873,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 12.800,—	„ 19.100,—
lijn Soerabaija—Krian	—	—	„ 90.800,—	„ 68.800,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch.	—	—	„ 337.400,—	„ 299.800,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij	—	—	„ 269.200,—	„ 265.200,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 43.100,—	„ 52.900,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 9.000,—	„ 9.500,—
Deli-Spoorweg Maatschappij	—	—	„ 462.000,—	„ 510.686,—

Nagekomen over October 1918.

Staatsspoorwegen in Ned. Indië				
I. Staatsspoorwegen op Java	f 1.426.504,—	f 2.306.928,—	f 3.945.700,—	f 3.513.673,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	„ 68.498,—	„ 44.989,—	„ 120.293,—	„ 110.338,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra				
a. Lamponglijn	„ 10.341,—	„ 10.796,—	„ 22.419,—	„ 13.112,—
b. Palembanglijn	„ 15.261,—	„ 42.662,—	„ 61.395,—	„ 31.535,—
IV. Atjeh Stoomtram	„ 61.421,—	„ 44.246,—	„ 110.270,—	„ 96.183,—

¹⁾ Definitieve opgave.

De ontvangsten der grootte maatschappijen, die in „de Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend.

ding van margarine-mélanges, waarin boter verwerkt is, gestaakt. Alleen normaal-margarine blijft dan gerantsoeneerd; nieuwe vetkaarten voor dit artikel zullen in het algemeen slechts verleend worden aan de tegenwoordige houders van normaal-margarine-kaarten. In verband hiermede is bij de Tweede Kamer ingediend een wetsontwerp tot intrekking van de wet van 1 Juni 1918, houdende bepalingen, afwijkende van die der Boterwet.

Visch. Ingetrokken zijn met ingang van 15 April de maximumprijzen voor kleine middelschelvish, kleine schelvish en kleine gul, de inkooprijzen voor de gemeenten voor deze soorten en de beschikkingen, houdende verbod tot inzouten van garnalen en van Zuiderzeeharing en spiering.

Extra-rantsoen veenarbeiders. Het extra-rantsoen der veenarbeiders zal in de komende campagne bedragen 0,7 K.G. spek, 4 K.G. aardappelen, 1 à 1½ K.G. peulvruchten, 2 aanvullingsbroodkaarten en 0,1 K.G. koffie per maand.

Distributie huisbrand. De Rijkskolendistributie heeft vastgesteld de distributie- en rantsoeneringsregelen van huisbrand voor het distributietijdvak van 1 Mei 1919 tot en met 31 Maart 1920. De groepsindeeling en rantsoenen zijn vrijwel gelijk aan die van het vorige jaar. De vaststelling der rantsoenen voor 11 maanden sluit niet uit, dat bij genoegzame kolenaanvoeren de kolendistributie tusschentijds wordt opgeheven.

Rijksc ommissie IJzer en Staal. Met ingang van 1 Mei is opgeheven de Rijksc ommissie voor de distributie van ijzer en staal.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	Maart 1919		Maart 1918	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk...	21.517	f 949.498.935	20.678	f 441.903.997
Ter voldoening van Rijksbelast.	6.658	„ 646.984.061	4.124	„ 261.232.876
	1.240	„ 8.073.907	839	„ 6.898.376

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Januari		Februari	
	1919	1918	1919	1918
<i>Staatmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	48.484	49.718	43.732	46.833
„Emma”.....	53.150	53.368	47.857	49.729
„Hendrik”.....	25.146	8.077	21.966	10.174
Totaal	126.780	111.163	113.555	106.736
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	43.621	41.902	40.246	38.656
Mijn Laura en Vereniging	43.500	43.000	39.600	40.300
Oranje-Nassau mijnen.....	62.356	68.258	55.672	64.435
Mijn Willem Sophie	15.000	21.500	13.505	20.000
Totaal	164.477	174.660	149.023	163.391
Totaal generaal	291.257	285.823	262.578	270.127

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: zooals uit bovenstaande cijfers blijkt, was de productie in Februari 1919 ruim 7.500 ton minder dan in Februari 1918. Ook bleef zij ruim 28.500 ton beneden die in de vorige maand; hierbij bedenke men echter, dat de maand Februari slechts 28 dagen telt.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	12 April 1919	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4½ sedert 1 Juli '15	3½ sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel. Binn. Eff.	4½ „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14
Vrsch. in R.C.	5½ „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14
Bank van Engeland	5 „ 5 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 „ 23 Dec. '14	4 „ 29 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 „ 21 Aug. '14	3½ „ 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 „ 12 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5½ „ 4 Jan. '19	5 „ 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 „ 20 Mrt. '18	4½ „ 6 „ '14
Bank v. Noorwegen	6 „ 13 Dec. '17	4½ „ 11 „ '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5½ „ 3 Oct. '18	3½ „ 19 „ '14
Belgische Nat. Bk.	5 „ 6 Febr. '19	4 „ 30 Jan. '14
Bank van Spanje ..	4 „ 22 Mrt. '17	4½ „ 24 Sept. '03
Bank van Italië ..	5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3½-4½	—
Javasche Bank. ...	3½ „ 1 Aug. '09	3½ „ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
12 April '19	4¼	4½	3¼-3½	4-5/8	—	5¼-6 ²)
7-12 A. '19	4¼-5/8 ¹)	4½-5	3½-4	4-5/8	—	5-6
31 M.-5 A. '19	4¼-5/8	4½-5	3¾	4-5/8	—	3¼-5¼
24-29 M. '19	4¼-5/8	4-5	3¾-4	4-5/8	—	5-6
8-13 Ap. '18	2½-3	4-5/4	3¾	4-5/8	—	1½-5½
9-14 Ap. '17	1½-5/8	2-½	4½-5	4-5/8	—	2-½
20-24 Juli '14	3½-5/16	2¼-3¼	2¼-3¼	2½-1½	2¼	1½-2½

¹) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 5/8-3/4 pCt. hooger. ²) Notering van 11 April.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De ententewissels waren herhaaldelijk aan tamelijk sterke schommelingen onderhevig, zonder dat het niveau belangrijk veranderde. Londen opende op 11.56, daalde op verschillende dagen in de ochtenduren tot 11.51, maar sloot meestal weder op 11.55 à 11.56. Parijs liep ongeveer in overeenstemming met Londen op en neer. De omzetten in dollars waren weder zeer belangrijk. In het midden der week was de koers iets flauwer; de markt sloot echter weder prijshoudend. België was aanvankelijk flauw. Later ontstond er nog al vraag uit den graanhandel ter betaling van veevoeder, waarvan flinke posten werden aangevoerd. Van de neutrale wissels was Zwitserland iets hooger, daarentegen liepen de Scandinavische koersen verder terug en kwam ook Stockholm onder pari te staan.

Marken waren zeer flauw. Het aanbod kwam hoofdzakelijk uit het bezette gebied, waar de bepalingen omtrent de overboekingen op buitenlandsche rekeningen blijkbaar niet ten volle gehandhaafd kunnen worden, terwijl ook de bepalingen omtrent betaling met voor 6 of 12 maanden gesperde marken niet beantwoorden aan de bedoeling, daar deze, door omruiling tegen vrije marken, ten slotte toch op de markt komen. In Weenen staat de handel nagenoeg stil. De notering was nominaal 8.50 à 9.—.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ²)	Parijs ²)	Berlijn ²)	Weenen ²)	België ¹)	New York ¹)
7 April 1919..	11.55	41.55	20.50	9.25	39.45	2.48½
8 „ 1919..	11.55	41.50	18.90	8.55	39.50	2.48
9 „ 1919..	11.55	41.47½	19.25	9.05	39.50	2.47½
10 „ 1919..	11.54½	41.50	19.40	9.10	40.05	2.47½
11 „ 1919..	11.54	41.45	18.40	9.—	39.75	2.47¾
12 „ 1919..	11.56	41.55	18.85	9.—	39.75	2.48½
Laagste d.w. ¹)	11.51	41.40	18.40	8.—	39.25	2.47
Hoogste „ „ ¹)	11.58	41.70	22.—	10.—	40.25	2.49
5 Apr. 1919..	11.52½	41.80	22.10	10.—	39.40	2.47¼
29 Mrt. 1919..	11.49	41.75	22.50	9.75	40.—	2.50½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

¹) Notering te Amsterdam. ²) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania*)	Zwitser-land*)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
7 April 1919	66.60	62.25	64.05	50.10	50.50	99 1/2-3/4
8 " 1919	66.55	62.30	64.—	50.10	50.50	99 1/2-3/4
9 " 1919	66.60	62.30	64.10	50.10	50.25	99 1/2-3/4
10 " 1919	66.40	62.—	63.95	50.20	50.40	99 1/2-3/4
11 " 1919	66.15	62.—	63.95	50.30	49.85	99 1/2-3/4
12 " 1919	66.35	62.20	63.00	50.25	49.75	99 1/2-3/4
L'ste d. w. 1)	66.05	61.80	63.70	49.80	49.50	99 1/2
H'ste " " 1)	66.75	62.45	64.25	50.35	51.—	99 1/4
5 Apr. 1919	66.90	62.50	64.—	49.75	50.—	99 1/2-3/4
29 Mrt. 1919	67.25	62.70	64.10	49.95	50.50	99 1/2-3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterdam (in cents per gld.)
12 April .. 1919	4.66	6.02	nom.	40 1/8
Laagste d. week..	4.65.25	5.92	nom.	40 1/8
Hoogste " " "	4.66.25	6.02	nom.	40 1/4
5 April .. 1919	4.68 1/4	5.90	nom.	40 3/8
29 Maart .. 1919	4.58.—	6.01	nom.	40 1/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	29 Maart 1919	5 April 1919	Tijdperk 6-12 April 1919		12 April 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/16	97 1/4	97 1/4	97 3/8	97 3/8
*B. Aires 1)	d. p. g. d. pes	51 7/16	51 3/4	51 3/16	52	51 13/16
Calcutta ..	sh/d. p. rup.	1/6 1/32	1/6 1/32	1/6	1/6 1/16	1/6 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	3/2 1/4	3/2 3/4	3/3	3/3 3/4	3 3/4
Lissabon ...	d. p. pseudo	33 7/8	33 7/8	33	34	33 3/8
Madrid	Peset. p. £	22.78	22.93	23.00	23.31	23.08
*Montevideo 1	d. p. peso	60 3/4	60 5/4	60	61 1/4	60 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.68 3/4	4.75 1/4	4.75	4.71 1/4	4.76 3/4
*R. d. Janeiro.	d. p. milr.	13 3/8	13 13/32	13 13/32	13 13/32	13 13/32
Rome	Lires p. £	33.75	34.48	34.15	34.45	34.40
Shanghai ...	sh/d. p. tael	4/8	4/8 1/2	4/8 1/2	4/10	4/10
Singapore ...	id. p. \$	2/4 1/32	2/4 1/32	2/3 3/32	2/4 3/16	2/4 1/8
*Valparaiso..	d. p. p. p. p.	9 3/8	10 15/32	10 3/32	10 11/16	10 3/32
Yokohama ..	sh/d. p. yen	2/1 1/2	2/2	2/2	2/2 3/4	2/2 1/4

* Koersen van den dag voortgaande aan de data in het hoofd vermeld. 1) Telegrafisch versnort.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
12 April 1919.....	48 7/8	101 1/8	
5 " 1919.....	48 7/8	101 1/8	
29 Maart 1919.....	49 3/4	101 1/8	
22 " 1919.....	47 3/4	101 1/8	
15 " 1919.....	47 3/4	101 1/8	
13 April 1918.....	46 1/4	93 3/8	
14 April 1917.....	36 3/16	73 3/8	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
6 April 1919..	6.615	58.650	70.400	17.123	104.027
31 Mrt. 1919..	6.616	56.500	70.400	17.111	103.014
27 " 1919..	6.406	56.500	70.400	17.044	102.734
20 " 1919..	6.213	56.500	70.400	16.847	102.635
13 " 1919..	6.043	56.500	70.400	16.821	102.256

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 April 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 116.027.911,50 B.-bk. " 1.270.066,72 Ag.sch. " 23.029.368,80 1/2	f 140.327.347,02 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	—
Idem eigen portef.	f 8.649.514,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	.....	8.649.514,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 123.882.971,09 B.-bk. " 13.677.178,81 1/2 Ag.sch. " 62.934.369,84	
	f 200.494.519,74 1/2	
Op Effecten	f 195.331.219,74 1/2	
Op Goederen en Spec.	5.163.300,—	200.494.519,74 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	.....	11.306.304,08
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 59.403.875,—	
Muntmat., Goud	607.665.882,45 1/2	
	f 667.069.757,45 1/2	
Munt, Zilver, enz.	8.850.737,21	
Muntmat., Zilver	.....	675.920.494,66 1/2
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.072.869,32	
id. van 1/8 v. h. kapit.	3.989.789,43	9.062.658,75
Geb. en Meub. der Bank	.....	1.770.000,—
Diverse rekeningen	.....	103.250.488,23 1/2
		f 1.150.781.326,50

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	1.020.673.910,—
Bankassigatiën in omloop	1.898.716,04
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	88.618.853,02
	88.618.853,02
Diverse rekeningen	14.510.444,88
	f 1.150.781.326,50
Beschikbaar metaalsaldo	f 453.290.364,95
Op de basis van 2/5 metaaldekking	231.052.069,14
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.266.451.820,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	3.296.359,29	
Buitenlandsche wissels	22.000,—	
Beleeningen	5.774.285,06 1/2	
Goud	.....	877.400,20
Zilver	117.307,95	
Bankbiljetten	1.467.000,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	8.899.217,27	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeisbare schulden
12 April 1919	667.070	8.851	1.020.674	90.518
5 " 1919	667.947	8.733	1.019.207	81.820
29 Maart 1919	669.334	9.750	1.011.223	82.202
22 " 1919	670.253	9.597	992.658	83.231
15 " 1919	675.032	9.468	1.001.168	78.555
8 " 1919	676.947	9.317	1.009.168	71.281
1 " 1919	677.311	9.219	1.018.535	75.284
22 Febr. 1919	677.319	9.105	1.000.194	65.696
15 " 1919	677.328	8.996	1.007.335	66.967
8 " 1919	684.348	8.951	1.028.734	201.369
1 " 1919	684.357	8.923	1.071.531	90.116
25 Jan. 1919	684.369	8.791	1.053.508	90.669
18 " 1919	684.390	8.737	1.062.722	83.614
13 April 1918	730.152	7.135	894.911	75.711
14 April 1917	590.555	6.856	755.372	80.222
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
12 Apr. 1919	140.327	94.000	200.495	453.290	61
5 „ 1919	137.031	99.000	194.720	456.077	61
29 Mrt. 1919	119.690	87.000	195.746	459.997	62
22 „ 1919	113.894	82.000	190.530	464.262	63
15 „ 1919	110.373	79.000	193.785	468.132	63
8 „ 1919	101.841	65.000	189.577	470.053	64
1 „ 1919	104.204	65.000	208.894	467.313	63
22 Febr. 1919	92.519	50.000	182.230	472.793	64
15 „ 1919	101.348	50.000	186.008	471.008	64
8 „ 1919	231.775	170.000	216.812	446.821	56
1 „ 1919	235.408	181.300	136.960	460.491	60
25 Jan. 1919	221.960	166.800	135.058	463.865	61
18 „ 1919	223.497	162.800	138.702	463.396	60
13 Apr. 1918	36.597	—	111.694	542.401	76
14 Apr. 1917	77.830	60.000	88.379	429.372	71
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financien blijkt, dat uitstonden op:

	5 April 1919	12 April 1919
Aan schatkistpromessen..	f 355.330.000,—	f 355.330.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 99.000.000,—	„ 94.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 112.023.000,—	„ 111.768.000,—
Aan zilverbons	„ 57.991.809,—	„ 58.193.350,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen:

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
5 April 1919.....	***	***	334.700	336.800
29 Mrt. 1919.....	***	***	336.800	332.300
22 „ 1919.....	***	***	332.300	
18 Jan. 1919.....	116.057	13.600	200.845	113.536
11 „ 1919.....	115.980	14.353	200.881	117.230
4 „ 1919.....	111.915	14.479	197.381	112.845
28 Dec. 1918.....	108.017	14.376	197.634	99.237
6 April 1918.....	91.831	20.007	182.072	58.908
7 April 1917.....	72.580	23.088	153.580	35.750
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
5 Apr. 1919		207.700		***	70.800	***
29 Mrt. 1919		204.800		***	71.300	***
22 „ 1919		210.700		***	70.300	***
18 Jan. 1919	8.609	17.877	89.871	9.796	67.086	41
11 „ 1919	8.369	18.041	89.568	6.492	67.034	41
4 „ 1919	8.353	17.841	87.732	9.747	64.694	41
28 Dec. 1918	8.533	18.045	82.954	14.435	63.325	41
6 Apr. 1918	8.343	32.940	68.555	25.050	63.900	46
7 Apr. 1917	6.592	38.842	47.362	6.357	58.671	51
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
8 Febr. 1919 ..	934	1.733 ²⁾	1.320	1.300	304
1 „ 1919 ..	927	1.683 ³⁾	1.366	1.303	307
25 Jan. 1919 ..	920	1.654 ⁴⁾	1.339	1.302	295
18 „ 1919 ..	913	1.751 ⁵⁾	1.244	1.295	372
9 Febr. 1918 ..	609	1.250	923	1.094	505
10 Febr. 1917 ..	714	1.104	986	958	449
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 277 dz. gld. ³⁾ idem 272 dz. gld. ⁴⁾ idem 261 dz. gld. ⁵⁾ idem 270 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
9 April 1919	85.090	74.957	335.325	28.500	318.068
2 „ 1919	84.928	75.167	332.123	28.500	315.077
26 Mrt. 1919	84.252	73.649	328.064	28.500	308.577
19 „ 1919	83.415	72.208	324.195	28.500	304.612
10 April 1918	60.436	47.881	—	—	—
12 April 1917	54.931	38.631	151.713	28.500	115.729
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage ¹⁾
9 Apr. '19	58.031	77.624	30.309	116.292	28.582	19,50
2 „ '19	67.114	78.870	32.740	123.302	28.215	18,07
26 Mrt. '19	56.993	79.452	25.623	121.760	29.053	19,71
19 „ '19	56.650	80.845	27.212	121.835	29.657	19,90
10 Apr. '18	56.868	102.069	40.078	132.194	31.005	18,—
12 Apr. '17	37.596	123.624	49.392	128.863	34.750	19,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{2}{3}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCH-BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage ¹⁾
7 Apr. 1919	1.934.702	1.913.930	6.732.028	25.494.830	34
31 Mrt. 1919	1.936.690	1.915.993	6.732.155	25.490.489	34
22 „ 1919	2.209.070	2.188.305	6.108.965	24.502.095	34
15 „ 1919	2.260.573	2.239.818	5.947.575	24.351.199	34
7 Apr. 1918	2.527.515	2.408.727	1.529.559	11.917.046	34
7 Apr. 1917	2.548.055	2.531.940	360.236	8.558.966	34
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Apr. 1919	30.196.113	11.252.575	17.875.300	6.703.500
31 Mrt. 1919	30.177.273	14.502.943	17.872.600	6.724.800
22 „ 1919	27.584.093	11.967.850	16.855.600	6.099.300
15 „ 1919	28.525.552	13.061.506	16.697.100	5.938.400
7 Apr. 1918	15.202.759	7.595.003	8.534.300	1.517.900
7 Apr. 1917	9.941.607	4.819.929	—	—
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
31 Mrt '19	¹⁾ 335.304	12.144.942	32.954.000	37.965.314	7.421.655
23 „ '19	335.325	12.129.075	32.954.000	37.709.061	7.659.814
15 „ '19	335.119	12.118.318	32.681.000	37.408.198	7.610.102
7 „ '19	335.066	12.135.687	32.681.000	37.143.502	7.905.895
28 Febr. '19	336.165	12.127.358	32.408.000	37.569.605	7.216.860
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 262.132 goud, 16.215 buitenlandse goudwissels en 56.957 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
10 Apr. '19	5.545.014	1.978.308	311.425	789.655	22.150.000
3 " '19	5.544.372	1.978.308	312.269	766.536	22.050.000
27 Mrt. '19	5.542.691	1.978.308	313.012	753.079	21.600.000
20 " '19	5.540.016	1.978.308	314.197	747.716	21.350.000
11 Apr. '18	5.376.311	2.037.108	255.133	1.221.420	15.100.000
12 Apr. '17	5.222.346	1.947.672	259.606	780.280	9.800.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als 'boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	924.743	931.967	1.232.172	33.998.163	2.879.581	41.185
	1.006.971	940.124	1.207.203	33.736.477	2.867.082	94.098
	1.000.447	953.990	1.215.386	33.371.661	3.012.706	—
	1.029.401	963.942	1.217.596	33.262.284	2.768.866	110.043
	1.583.266	1.100.825	1.128.573	26.086.784	3.296.955	57.184
	493.068	1.261.885	1.181.999	18.844.127	2.510.370	91.048
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
7 Mrt. '19	2.139.479	1.281.353	5.829	65.983	2.488.537
28 Febr. '19	2.122.998	1.307.923	5.829	65.725	2.472.307
20 " '19	2.125.041	1.310.906	5.829	66.491	2.466.248
14 " '19	2.119.347	1.328.476	5.829	65.971	2.468.388
8 Mrt. '18	1.788.198	916.969	52.500	59.685	1.333.990
9 Mrt. '17	866.503	330.758	—	19.113	326.612

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
7 Mrt. '19	2.161.220	2.401.287	81.490	47,6	51,4
28 Febr. '19	2.156.739	2.450.204	81.452	45,4	53,4
20 " '19	2.088.374	2.364.602	81.406	47,0	53,2
14 " '19	2.111.969	2.446.127	81.211	54,0	53,3
8 Mrt. '18	838.292	1.815.835	73.624	59,2	66,3
9 Mrt. '17	127.360	835.713	56.028	76,3	101,3

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
28 Febr. '19	771	14.154.488	1.253.166	12.309.801	1.641.232
21 " '19	771	13.311.680	1.225.311	12.124.573	1.628.370
14 " '19	771	13.972.786	1.255.438	12.180.657	1.624.454
7 " '19	770	13.670.641	1.225.219	11.985.328	1.616.452
1 Mrt. '18	676	11.375.469	1.089.152	11.119.448	1.375.066

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 12 April 1919.

Het mag wel opmerkelijk worden genoemd, dat ondanks de heftige beroeringen, waaraan vooral de landen der Centrale Mogendheden in de achter ons liggende dagen hebben blootgestaan, de tendens der beurzen in die landen, doch voornamelijk die te Berlijn, gedecideerd vast is geweest. Weliswaar is er een lichte schok ingetreden ten tijde van de uitroeping der Raden-Republiek te München, doch de stemming als geheel heeft er toch niet al te sterk onder te lijden gehad. De oorzaak hiervan moet vermoedelijk gevonden worden in de omstandigheid, dat de teekenen-wijzen op een spoedig totstandkomen van den definitieven vrede, waaraan men dan verwachtingen omtrent een betere voedselvoorziening en een grootere mogelijkheid tot export vastkoopt, factoren, die beide zonder enigen twijfel kunnen leiden tot een rustiger stemming in de bewogen geesten der politieke of would-be politieke leiders.

Op dit oogenblik is van een dergelijke rustiger stemming echter nog niet veel te bespeuren. Integendeel hebben de arbeidersonlusten te Berlijn zich uitgebreid tot een categorie, die zich tot dusverre van iedere stakingsactie had afgewend, n.l. die der bankbeambten. Wel was de organisatie onder deze groep van werknemers in de laatste jaren veel krachtiger geworden, wel waren van dezen kant ook verlangens kenbaar gemaakt met betrekking tot verkorting van arbeidstijd en verhooging van inkomsten, doch tot nu toe waren de partijen van werkgevers en werknemers steeds in minnelijke schikking tot een resultaat gekomen. Thans is dit anders geworden; te Berlijn zijn de banken gesloten, omdat het personeel den arbeid weigert te hervatten. Als voorgeschiedenis tot dit gebeuren zij vermeld, dat het personeel der Darmstädter Bank (Bank für Handel und Industrie) een verbetering der salarissen had gevraagd ten bedrage van gemiddeld Mk. 600 per jaar en per hoofd. Toen dit geweigerd werd en de directie der betrokken Bank zich met de overige zes groote Berlijnsche instellingen in verbinding stelde, teneinde haar hulp in te roepen tot voortzetting van de meest dringende zaken in geval eener staking bij de eigen Bank, legde het personeel der zeven bankinstellingen onmiddellijk het werk neer. De betrokken organisatie had thans een ongezochte aanleiding een lijst van verlangens voor het gezamenlijk personeel in te dienen, waarvan de voornaamste punten de volgende zijn: 1. een publiekrechtelijke regeling der arbeidsverhoudingen van het personeel; 2. medezeggingschap in het bedrijf door personeelraden; 3. zevenurige arbeidstijd; 4. betaling van overuren; 5. minimum-salaris van Mk. 3750 per jaar op een leeftijd van 20 en van Mk. 15.000 op een leeftijd van 50 jaar.

Thans wordt betreffende deze eischen onderhandeld tusschen het Ministerie van Arbeid en vertegenwoordigers der banken en personeelorganisaties. Doch het is niet de staking op zich zelve, die een vrij sterken indruk op het Berlijnsche beursleven heeft gemaakt. Deze indruk werd veeleer te voorschijn geroepen door de gevaren, die aan een langdurig schorsen van de werkzaamheden der banken verbonden kunnen zijn. In de eerste plaats kunnen vele industriële ondernemingen in groote moeilijkheden geraken, indien haar de middelen ontbreken om loonen en salarissen op tijd uit te betalen, doch verder kunnen ook de onderhandelingen met de Entente en met de neutrale staten betreffende de voedselvoorziening zeer ernstige stagnatie ondervinden en dit op een moment, waarop de Beiersche „dictatuur van het proletariaat" het financieel verkeer met het overige Duitschland geheel heeft afgesneden.

Toch was, als gezegd, de stemming te Berlijn niet ongeanimeerd. Naast de hierboven reeds genoemde oorzaak moet hier worden genoemd de door de bankbeambtenstaking in het leven geroepen buitengewone beperktheid van de markt, waardoor een ook slechts geringe vraag dadelijk groote koersverschillen in het leven riep.

De belangstelling keerde zich overigens vrijwel geheel naar de buitenlandsche fondsen, resp. naar die papieren, die voornamelijk buitenlandsche connecties en belangen hebben. Zoo waren vooral aandeelen Canadian Pacific gevraagd. Voorts aandeelen Schantung-spoorweg, Baltimore and Ohio, Steaua Romana, Deutsche Petroleum, benevens, van de koloniale fondsen, Neu Guinea, Octavi, South West Africa. Ook werden Engelsche, Italiaansche en Servische coupons tot hoogere prijzen uit de markt genomen.

Te Weenen heeft de beurs uit den aard der zaak een buitengewoon lusteloze stemming te aanschouwen gegeven. De omwenteling in Hongarije, zoo dicht aan de grenzen, heeft de vrees voor dezelfde gebeurtenissen in het eigen land wakker geroepen en dit, gepaard gaande met reeds

genomen maatregelen van de Oostenrijksche Regeering, heeft een lusteloze tendens veroorzaakt. De omzetten zijn vrijwel tot een minimum ingekrompen, nu weliswaar de beurshandel niet is stop gezet, doch de effectieve uitlevering der gekochte stukken niet kan plaatsvinden, voor en aler de totale inventarisatie van alle roerend bezit tot stand is gekomen. Deze laatste omstandigheid heeft aanleiding gegeven tot een vrij uitgebreiden ondershandschen handel, waarbij vaak waardevolle effecten tot uiterst lage prijzen van eigenaar verwisselen. De koper ontvangt dan voor het provenu reeds afgestempelde Duitsch-Oostenrijksche bankbiljetten; op deze wijze koopt hij dan aan het speurende oog van den fiscus te ontkomen, zij het ten koste van een groot gedeelte van zijn vermogen.

De tweede revolutie in Hongarije heeft ook hen getroffen, die groote depôts bij Hongaarsche banken hadden gedeponeerd, wijl zij er van overtuigd waren, dat het effectenbezit daar te lande veiliger was, dan te Weenen. En bijzonder zwaar zijn de bezitters van Hongaarsche fondsen getroffen, voornamelijk na de jongste besluiten der Hongaarsche Regeering ten opzichte van de staking der couponbetaling op de binnenlandsche schulden. Juist in Duitsch-Oostenrijk had men in de laatste maanden de voorkeur aan Hongaarsche staats- en andere papieren geschonken, zoodat deze fondsen dan ook als regel aanmerkelijk boven de Oostenrijksche werden genoteerd. Thans is hierin een sterke wijziging ingetreden; de verhouding is thans geheel ten gunste van Oostenrijksche waardepapieren veranderd.

Een uitzondering op de buitengemeen lusteloze tendens vormen scheepvaartwaarden, waarvan in het bijzonder aandeelen Navigazione Libera zich door een krachtige koersverheffing hebben gekenmerkt. Naar het schijnt worden deze aandeelen door Italiaansche belanghebbenden gekocht. Voorts waren Turksche en Boheemsche industriële waarden beter van toon. Dezelfde tendens als te Berlijn, n.l. de voorkeur voor buitenlandsche waarden, openbaart zich derhalve eveneens te Weenen.

Van de beurs te Parijs zijn geen bijzondere omstandigheden te vermelden. De markt te Londen echter kon zich niet in buitengewone opgewektheid verheugen, hoewel de stemming als geheel toch niet ongunstig te noemen was. Voornamelijk voor petroleumwaarden en van deze weder in het bijzonder voor aandeelen Shell ontstond levendige belangstelling, waardoor dit fonds op sommige dagen aanmerkelijk in koers kon monteeren. Een nieuwe emissie van deze maatschappij is thans aangekondigd, waarbij wederom een waardevolle claim aan aandeelhouders wordt verstrekt.

Overigens baren de financieele en arbeidsaangelegenheden ook hier wel eenige zorg. Wat het laatste betreft, werd met bedruktheid geconstateerd, dat het aantal werklozen thans is gestegen tot ongeveer een miljoen, waarvoor een totaal bedrag aan onderstand van circa £ 1.300.000 per week benodigd is. Het slechtst zijn de verhoudingen in de katoenspinnerijen; in het district Burnley ontvangen van de 230.000 inwoners ruim 25.000 ondersteuning wegens werkloosheid. Van 32.000 katoenspinners zijn daar niet minder dan 20.000 zonder werk, daar ongeveer 60 pCt. der weefstoelen stop zijn gezet.

De markt te New York daarentegen mocht zich voor het grootste gedeelte in een opgewekte tendens verheugen. Nu President Wilson, naar het schijnt, alle kracht wil besteden aan het spoedig tot stand brengen van den definitieven vrede, is de hoop opnieuw gewekt, dat de Amerikaansche handel en de Amerikaansche industrie weder spoedig het afzetgebied in Duitschland kunnen heroveren en zelfs uitbreiden. Ook in de Vereenigde Staten begrijpt men echter, dat het aanknoopen van handelsbetrekkingen met onze oostelijke burenen, in den financieelen toestand, waarin deze zich thans bevinden, gepaard zal moeten gaan met het toekennen van groote faciliteiten, vooral op het gebied van het credietwezen. Het schijnt inderdaad alsof men in de Vereenigde Staten er niet tegenop zal zien, dergelijke faciliteiten te verleenen, hetgeen men zich dan voorstelt te doen plaats hebben door middel van de groote Amerikaansche bankinstellingen. Naar verluidt, zou reeds een vertegenwoordiger van de National City Bank zich in Duitschland bevinden, teneinde zich omtrent de thans heerschende verhoudingen te oriënteeeren. Blijkens de jongste politiek dezer instelling (reeds zijn in verschillende geallieerde landen en in enkele Zuid-Amerikaansche Republieken filialen der National City Bank opgericht) zou een vestiging in Duitschland geheel in de lijn der ontwikkeling liggen. De op te richten filialen zouden zich bezig houden, behalve met het gewone bankbedrijf, met het verstrekken van handelsinformaties en met het opsporen van de mogelijkheid Amerikaansche producten in het buitenland een afzetgebied te doen vinden.

Bovendien zijn in de Vereenigde Staten zelve reeds maatregelen getroffen om den buitenlandschen handel te bevorderen. De War Finance Corporation heeft plannen in voorbereiding, volgens welke een totaal bedrag van 1000 miljoen dollar ter begunstiging van den exporthandel beschikbaar zal worden gesteld. Dit bedrag zal dan in den vorm van credieten aan verschillende firma's of vennootschappen worden gebruikt; de voorloopige plannen staan een crediet aan één firma of onderneming van ten hoogste 50 miljoen dollar toe voor een tijdvak van 5 jaren en tegen een rentevoet van 5½ pCt.

Naast deze maatregelen, die een opbloei van den buitenlandschen handel zeer goed mogelijk maken, hebben de berichten omtrent den stand der oogsten een uitstekenden indruk op de effectenmarkt gemaakt. De thans te verwachten tarwe- en rogge-oogsten behooren tot de record-opbrengsten en hoewel deze verkregen zijn door de toezegging der Regeering betreffende een minimum-opbrengstprijs en een aansporing van dezelfde zijde, om een zoo groot mogelijke oppervlakte met granen te beplanten, hoewel derhalve groote kosten door de Regeering zijn te vergoeden, valt het allereerst op, dat in de landbouwdistricten een ongeëvenaarde tijd van voorspoed te verwachten valt. Dit heeft natuurlijk de uitwerking op de effectenmarkt niet gemist. Vooral spoorwegwaarden stonden in het centrum der belangstelling, doch ook industriële papieren werden met graagte uit de markt genomen, zelfs kon na het bekend worden van den staat der onuitgevoerde orders der Steeltrust per einde Maart, welke een vermindering van circa 500.000 ton te aanschouwen gaf, een herstel voor het betrokken fonds intreden. In de laatste dagen is weliswaar een lichte reactie naar voren gekomen, doch de grondtoon bleef vast en de fluctuaties waren slechts van geringe betekenis.

Te o n z e n t is de markt voor inheemsche staatsfondsen overwegend ongeanimeerd geweest. De stand van de geldmarkt was hiervan niet de oorzaak, daar deze vrijwel in één toon is gebleven en geen teekenen van stroefheid te aanschouwen heeft gegeven. Wel was op één enkelen dag de noteering voor geld op prolongatie 5 pCt., doch dit moet, naar het schijnt, eerder toe te schrijven zijn geweest aan oorzaken van internen aard. De voorkeur van het publiek echter begint zich meer en meer van onze staatsfondsen af te wenden. Scheen het aan het slot der vorige berichtsperiode, dat de stemming eenigszins ten gunste was gekeerd, voornamelijk door de uitingen van den Minister van Financiën; die maatregelen lieten verwachten ter beletting van een depreciatie, althans der toekomstige staatsleeningen, in de daarop volgende dagen is meer en meer gebleken, dat het belegend publiek liever andere objecten zoekt voor het beschikbare kapitaal. Het gevolg is geweest, dat onze staatsleeningen de berichtsperiode alle min of meer in reactie verlaten.

In buitenlandsche soorten waren de omzetten beperkt, terwijl de koersen ook hier geen stijging te aanschouwen konden geven. Een uitzondering vormden de 4½ pCt. obl. China 1898, die in verband met buitenlandsche vraag tot hogere koersen uit de markt werden genomen.

	8 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling.
4½ % Ned. W. Sch. 1916	86¾	85½	86	— ¼
4 % „ „ „ 1916	80	78¾	79¼	— ¼
3½ % „ „ „	69¼	67¼	67¼	— 1½
3 % „ „ „	63	61½	62½	— ½
2½ % Cert. N. W. S.	51½	51½	52	+ ½
5 % Oost-Indië 1915	92¾	92	92	— 7/8
4 % Hongarije Goud	28	27	27	— 1
4 % Oostenr. Kronenrente	23	22	21 ^{10/16}	— 1 ^{9/16}
5 % Rusland 1906	35 ^{9/16}	36	35½	— 1/16
4½ % Iwongorod Domb...	22	20¾	20¾	— 1¼
4 % Rusland Cons. 1880	24	22¼	21 ^{1/16}	— 2 ^{1/16}
4 % Rusl. bij Hope & Co.	24 ^{1/16}	24½	21 ^{1/16}	— 3
4 % Servië 1895	45	45	45	—
4½ % China Goud 1898	66	68¾	68	+ 2
4 % Japan 1899	69¾	69¾	69¾	—
4 % Argentinië Buitenl.	64¾	64¾	60½	— 4½
5 % Brazilië 1895	73¾	73¾	73¾	—
5 % „ 1913	70¾	70¾	—	—

De locale markten hebben over het geheel een zeer lusteloos verloop gehad, tengevolge waarvan de meeste koersen een afbrokkeling aantoonen. Groot zijn de verschillen weliswaar niet, doch de geheele lijst maakt den indruk van groote lusteloosheid. Hierbij komt, dat de omzetten van uiterst minieme aard zijn geweest. Voor een groot deel moet deze geringe handel worden toegeschreven aan de

voorkeur voor afwachten, die zich van het publiek heeft meester gemaakt.

Onder deze omstandigheden kan een afzonderlijke bespreking der verschillende beursrubrieken vrijwel overbodig worden genoemd. Het verloop was in alle afdelingen precies hetzelfde. Voor *industriële ondernemingen* echter was de koersreactie iets meer gemarkeerd in verband met het voortduren der metaalbewerkerstaking. Ook de *scheepvaartmarkt* gaf overwegende koersverminderingen te aanschouwen.

	8 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	406 ¹ / ₂	399 ¹ / ₂	404	- 2 ¹ / ₂
" " " " gem.eig.	387	379	384	- 3
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	285	285	282	- 3
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	161	161	161	-
Hollandsche Stoomboot-Mij.	186	186 ¹ / ₂	183 ¹ / ₂	- 2 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn . . .	308	301 ¹ / ₄	302 ¹ / ₂	- 5 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd . . .	170	169 ¹ / ₈	167	- 3
Kon. Ned. Stoomv.-Mij. . . .	214	207 ¹ / ₄	207 ¹ / ₂	- 6 ¹ / ₂
Kon. Paketvaart-Mij.	242 ¹ / ₂	241 ³ / ₄	242	- 1 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	341 ³ / ₄	338	338	- 3 ³ / ₄
Nederl. Scheepvaart-Unie . .	257	252 ³ / ₄	251 ³ / ₄	- 5 ¹ / ₄
Nievelt Goudriaan	499 ³ / ₄	495	492	- 7 ³ / ₄
Rotterdamsche Lloyd	283 ¹ / ₄	277 ¹ / ₂	274 ¹ / ₄	- 9
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	316	260	260*	- 6
" " „Nederland”	310	308	305 ³ / ₄	- 4 ¹ / ₄
" " „Noordzee”	166 ³ / ₄	162	165 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₄
" " „Oostzee”	375	367	375	-

* ex 50 %.

Eenigszins anders is het verloop geweest voor de *cultuurafdeling*. Ook hier was gedurende het grootste gedeelte der berichtperiode de handel zeer klein, doch de koersen gaven geen teruggang van betekenis te aanschouwen. De stemming kon hier dan ook betrekkelijk vast worden genoemd. Heden kwam hierin een gedeceerde verandering ten goede, doordat hernieuwde berichten omtrent den goeden gang van zaken op de suikermarkt de ronde deden, gepaard aan hooge taxaties omtrent de uit te keeren dividenden. Vooral aandeelen Handelsvereniging Amsterdam en Cultuus-Maatschappij der Vorstenlanden konden van deze betere tendens profiteren.

De *petroleummarkt* toonde slechts weinig animo; in den loop der berichtperiode circuleerde het gerucht, dat de Koninklijke Petroleum-Maatschappij zou overgaan tot het emitteren van een nieuwe tranche van het aandeelenkapitaal, waarbij zelfs de modaliteiten gedetailleerd werden genoemd. Onmiddellijk echter werden deze geruchten door de Maatschappij zelf te tegengesproken, zelfs vóór zij tijd hadden gevonden eenige uitwerking op het koerspeil uit te oefenen.

	8 Apr.	11 Apr.	14 Apr.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	188 ⁷ / ₈	187 ¹ / ₄	187 ¹ / ₄	- 1 ¹ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	188	184 ³ / ₄	186 ³ / ₄	- 1 ¹ / ₄
Rotterd. Bankvereniging . . .	142 ⁷ / ₈	142 ³ / ₄	142	- 7 ¹ / ₈
Amst. Superfosfaatfabriek . .	168 ⁷ / ₈	160	150 ¹ / ₄	- 18 ³ / ₈
Van Berkel's Patent	150	146 ¹ / ₄	145	- 5
Insulindie Oliefabriek	239 ¹ / ₂	235 ¹ / ₂	237 ¹ / ₂	- 2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	103 ¹ / ₄	102 ³ / ₄	103 ¹ / ₈	- 1 ¹ / ₈
Ned. Scheepsbouw-Mij.	163	160 ³ / ₄	160 ³ / ₄	- 2 ¹ / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	430	420	425	- 5
R. S. Stokvis & Zonen	590	582	577 ¹ / ₂	- 12 ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken . .	126 ¹ / ₂	126	123 ¹ / ₄	- 3 ¹ / ₄
Compania Mercantil Argent.	269 ¹ / ₄	263	265 ¹ / ₄	- 4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	147 ³ / ₈	146	148 ³ / ₄	+ 1 ³ / ₈
Handelsver. Amsterdam . . .	425 ¹ / ₄	423 ¹ / ₂	429	+ 3 ³ / ₄
Holl. Transatl. Handelsver.	134 ³ / ₄	131 ¹ / ₄	130 ¹ / ₂	- 4 ¹ / ₄
Linde Teves & Stokvis	225	223	224 ¹ / ₄	- 3 ¹ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij	180 ¹ / ₂	179	180 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
Tels & Co's Handel-Mij	159 ⁷ / ₈	157	158	- 1 ⁷ / ₈
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	271 ¹ / ₂	266 ³ / ₄	266	- 5 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	657 ¹ / ₂	645 ¹ / ₂	647 ³ / ₄	- 9 ³ / ₄
Orion Petroleum-Mij.	81	80 ¹ / ₄	79 ³ / ₈	- 1 ³ / ₈
Steaua Romana Petr.-Mij. . .	149	148	147 ¹ / ₈	- 1 ⁷ / ₈
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	183 ¹ / ₂	181 ³ / ₄	184	+ 1 ¹ / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	103 ¹ / ₂	103 ¹ / ₄	103 ¹ / ₂	-
Oost-Java-Rubber-Mij.	216 ¹ / ₂	212 ¹ / ₄	218	+ 1 ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	485 ¹ / ₂	473	475	- 10 ¹ / ₂
Medan-Tabak-Maatschappij . .	222	214	214 ³ / ₄	- 7 ¹ / ₄
Senembah-Maatschappij . . .	465	456	456	- 9

De *Amerikaansche markt* was in aansluiting aan de aanwijzingen van Wallstreet meerendeels vast gestemd. Heden echter trad een lichte reactie in, in verband met de lagere koersnoteringen, die de New Yorksche beurs heeft aange- toond.

8 Apr. 11 Apr. 14 Apr. Rijzing of daling.

American Car & Foundry . . .	93	92 ¹ / ₂	92 ⁷ / ₁₆	- 9 ¹ / ₁₆
Anaconda Copper	134 ⁷ / ₈	132	131 ³ / ₄	- 3 ¹ / ₈
Un. States Steel Corp.	96 ¹ / ₂	95	94 ⁹ / ₁₆	- 1 ¹⁵ / ₁₆
Atchison Topeka	93 ¹⁵ / ₁₆ *	90 ³ / ₈	93 ¹ / ₂	- 7 ¹ / ₁₆
Southern Pacific	100	98 ¹ / ₂ *	97 ⁵ / ₈	- 2 ³ / ₈
Union Pacific	135 ³ / ₈ *	135 ⁷ / ₁₆	135 ⁷ / ₁₆	+ 1 ¹ / ₁₆
Int.Merc.Marine afgest.	28 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	30 ¹¹ / ₁₆	+ 2 ³ / ₁₆
" " " " prefs.	136 ¹ / ₁₆	135 ³ / ₄	137 ³ / ₈	+ 1 ⁹ / ₁₆

* ex dividend.

De *geldmarkt* bleef kalm, doch vast; geld op prolongatie, met een enkele uitzondering, 4¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 April 1919.

Het oogstrapport van het Amerikaansche Departement van landbouw, dat in de afgelopen week is gepubliceerd, geeft buitengewoon gunstige cijfers voor wintertarwe en rogge. De gemiddelde stand der tarwe wordt aangegeven op 99,8 waarbij voor zes staten 100 of daarboven. Gedurende de 18 jaren, waarvan wij de cijfers ter beschikking hebben, is zulk een gunstige stand niet voorgekomen en bij de zeer groote met tarwe bebouwde oppervlakte is dan ook de verwachte hoeveelheid wintertarwe zeer veel grooter dan zij in de genoemde 18 jaren ooit is geweest. De opbrengst wordt geschat op 837 miljoen bushels tegen eene definitieve opbrengst van 558 miljoen in 1918 en eene gemiddelde der laatste 10 jaren van 542 miljoen. Van begin April tot Juli kan nog veel veranderen, doch wel schijnen wij nu met zekerheid te mogen rekenen op een grooten oogst van Amerikaansche wintertarwe. De bodem bevat vrij algemeen genoeg water om het gevaar van droogte te voorkomen. De uitzaai van zomertarwe is in de zuidelijke districten onder gunstige omstandigheden begonnen en binnenkort zal die ook in Canada plaatsvinden. Nog steeds belooft ook daarvan de uitzaai zeer groot te zullen zijn, gedeeltelijk ten koste van lijnzaad en andere gewassen. Met den afzet van de oude tarwe blijkt men in de Vereenigde Staten bevredigenden voortgang te hebben gemaakt. De Amerikaansche Regeering heeft ten minste den neutralen Europeeschen staten bericht, dat zij voor hen geen tarwe en tarwemeel meer af te geven heeft. Zij zullen zich voor hunne verdere inkoop dien ten vergoegen met andere meelsoorten, die in Amerika nog zijn overgebleven uit den tijd van algemeene bezuiniging, doch waarvan men in Amerika en de geallieerde landen nu niet meer gediend is. Ook gerst en rogge zijn voor die neutralen beschikbaar, terwijl ook aan Duitschland en de andere centrale en oostelijke landen vooral deze graansoorten en daaruit vervaardigd meel zal worden geleverd. Voor tarwe worden zij alle verwezen naar Argentinië en Australië, van waar de schaarschte aan scheepsruimte den aanvoer echter nog steeds zeer bezwaarlijk maakt. Zelfs zijn in den laatsten tijd de vrachten, speciaal van Argentinië, vaster en hooge vrachten zijn den laatsten tijd betaald van de Plata naar Nederland en Scandinavië. Wel wordt langzamerhand den reeders eenige meerdere vrijheid gelaten bij de bevrachting hunner schepen, doch eene verruiming der markt heeft dat nog niet teweeggebracht. De markten voor maïs, gerst, haver en rogge blijven in de Vereenigde Staten zeer vast met hooge prijzen. Wel is de laatste dagen de stemming iets rustiger en de prijzen schijnen wat stabielier dan zij geruimen tijd zijn geweest.

De zaken van Argentinië in maïs beloven weder wat levendiger te worden sedert onlangs daar de minimumprijzen voor maïs is opgeheven tot 1 Juli. Dezer dagen bereikte ons bovendien uit Londen het bericht, dat de Argentijnsche senaat het geheele voorstel tot bestendiging der minimumprijzen zou hebben verworpen, zoodat niet slechts, ook na 1 Juli, die prijs voor maïs van de baan zou zijn, doch evenzeer voor de andere graansoorten. Van af het eerste oogenblik der invoering van de minimumprijzen is door den handel het ondoelmatige van dien oneconomischen maatregel betoogd en het schijnt, dat nu ook de Argentijnsche regeering heeft ingezien, dat deze poging om den marktprijs te dwingen, slechts zou leiden tot nog verdere vermindering van den uitvoer, zeer ten nadeele van het land, dat zijn enorm overschot van naar schatting bijna 13 miljoen ton graan en lijnzaad voor het loopende seizoen toch reeds, indien zijne havens op volle capaciteit werken, onmogelijk kan uitvoeren. Prijzen in Argentinië toonen weinig verandering. Na vaste stemming in het begin der week, daalden zij later eenigszins.

Uit Engeland en nu ook uit Frankrijk komen nog steeds klachten over de gevolgen van het natte weder der laatste

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Maïs Mei	Lijnzaad Mei
12 Apr. '19	226	158 ^{1/2}	68 ^{7/8}	10,75	5,— ⁴⁾	19,50
5 Apr. '19	226	156 ^{1/4}	66 ^{7/8}	11,05	5,35	19,40
12 Apr. '18	220	127 ^{9/8}	85 ^{9/8}	12,85	5,50	23,85
12 Apr. '17	217 ^{1/2}	135	65 ^{3/8}	14,45	10,25	21,50
12 Apr. '16	119 ^{7/8}	75 ^{1/8}	44 ^{3/8}	8,35 ³⁾	4,95	11,65 ³⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ³⁾	5,38 ³⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per April. ⁴⁾ nieuwe oogst.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	14 April 1919	7 April 1919	14 April 1918
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹⁾	25,— ¹⁾	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹⁾	28,50 ¹⁾	—
Maïs (La Plata)	—	—	420,— ¹⁾
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	37,—	37,—	30,— ¹⁾
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹⁾	40,— ¹⁾	—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6-12 April 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdzaak 1918	6-12 April 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdzaak 1918	1919	1918
Tarwe	8.183	22.536	—	—	5.970	—	28.506	—
Rogge	—	—	—	—	8.690	—	8.690	—
Boekweit	—	—	—	—	—	—	—	—
Maïs	—	1.500	—	—	—	—	1.500	—
Gerst	—	4.400	—	3.450	3.450	—	7.850	—
Haver	—	5.056	—	—	—	—	5.056	—
Lijnzaad	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnkoek	563	1.872	—	—	—	—	1.872	—
Tarwemeel	5.237	44.669	—	6.510	35.705	—	80.374	—
Andere meelsoorten	2.100	18.288	—	310	616	—	18.904	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Artikelen.	6-12 April 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdzaak 1918	6-12 April 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdzaak 1918	1919	1918
Tarwe	2.173	121.446	87.422	—	—	—	121.446	87.422
Maïs	—	13.855	24.647	—	—	—	13.855	24.647
Rogge	—	—	5.174	—	—	—	—	5.174
Tarwemeel	3.272	98.617	—	—	—	—	98.617	—
Gerst	7.791	41.091	—	—	—	—	41.091	—
Haver	11.338	88.805	—	—	—	—	88.805	—
Lijnkoeken	932	932	—	—	—	—	932	—
Andere meelsoorten	3.439	81.395	—	—	—	—	81.395	—

maanden. Niet slechts ondervindt de uitzaai van het zomergraan groote bezwaren, doch ook het wintergraan heet geleden te hebben. Aanvoeren van tarwe in Engeland blijven nog steeds belangrijk beneden de behoefte, zoodat de voorraad nog slinkt. In Frankrijk zijn aanvoeren en voorraden, vooral van tarwemeel, voldoende.

Aanvoeren van graan naar Duitschland zijn nog niet in den vollen gang. Vooreerst schijnt meer aandacht te worden gewijd aan de levering van vetten en aardappelen, terwijl bovendien onderhandelingen worden gevoerd te Rotterdam over den verkoop naar Duitschland van groote hoeveelheden vooral Britsch-Indische peulvruchten, die in Engeland in overvloedige hoeveelheden liggen opgeslagen en die men daar eerst wenscht te spuien.

Verscheppingen van tarwe uit Australië nemen langzaam in omvang toe, doch zijn nog steeds onvoldoende om op bevredigende wijze schot te brengen in het transport der enorme voorraden. De tot nog toe in Europeesche wateren aangekomen ladingen zijn alle naar havens in de Middellandsche Zee gedirigeerd.

Nederland. Als nieuwe stap naar het geheele herstel van den vrijen handel in Nederland is dezer dagen de handel in eenige binnenlandsche graansoorten vrijgelaten. In handen der Regeering blijven nog tarwe en rogge en enkele andere granen en zaden. De Regeering blijft voortgaan met hare veilingen van flinke hoeveelheden peulvruchten voor veevoeder en kleinere partijen van andere voedsorten. Het aanbod wordt geregeld opgenomen, doch uit de omstandigheid, dat overigens weinig belangstelling voor het aanbod van veevoeder door den handel bestaat, blijkt, dat het verbruik niet groot is. Aankopen van maïs en eenige andere artikelen uit België blijven voortgaan, doch de afzet is onbevredigend. Eenige bevrachtingen hebben weder plaats gehad voor maïs van Argentinië voor belading in Mei en Juni, doch verkoopen van maïs in die positie op de basis der betaalde vrachten vinden slechts sporadisch plaats. Verbruikers wachten algemeen op het naderbij komen der partijen, in de verwachting, dat later goedkoopere te koop zal zijn. Zij worden gestijfd in die verwachting door aanbiedingen van de Londensche markt, waar men voor Juni en Juli blijkbaar op lagere vrachten rekent en onder de pariteit der tegenwoordige vrachten maïs aanbiedt. Noord-Amerikaansche prijzen zijn nog steeds zoo hoog, dat zaken van daar voorloopig naar Nederland geene rekening laten.

SUIKER.

Ook in de afgelopen week kwamen geen verdere verkoopen van nieuwe bietsuiker in Nederland tot stand. In elk geval zal de volgende aanplant belangrijk uitgebreid worden.

In Duitschland daarentegen zijn de vooruitzichten voor een groter uitzaai nog niet gunstiger geworden.

De Java-markt blijft in vaste stemming verkeeren. De V. J. P. verkochten September-levering Superieur tot den verhoogden prijs van f 17^{1/2}, terwijl Juni/Juli-levering van niet aangesloten fabrieken tot f 18^{3/4} eerste kosten afgedaan werd. Disponibele witte suiker uit den ouden oogst werd tot f 19^{1/4} f.o.b. verhandeld.

Cuba-statistiek: 1919 1918 1917

Ontv. der week tot 29 Maart	175.108	140.715	135.000 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	1.657.361	1.679.222	1.489.153 „
Werkende fabrieken	195	196	—
Exp. d. week tot 1 Maart.	85.854	78.495	70.000 tons
Totaal sedert 1 Jan. l.l.	559.338	459.508	507.140 „
Export U.K. 1 Jan.—2 Mrt.	59.319	69.505	95.912 „
„ Frankrijk „	—	7.400	— „
Totaal voorraad 3 Maart	526.997	629.960	414.648 „

¹⁾ 1918/17/16.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
12 April 1919	607.000	11.300	3.219.000	13.300	13 ^{1/2}
5 „ 1919	599.000	11.300	3.246.000	13.200	13 ^{13/32}
29 Maart 1919	590.000	10.950	3.359.000	13.100	13 ^{11/32}
12 April 1918	712.000	4.500	3.879.000	4.700	13 ^{1/4}

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
12 April 1919 ..	31.000	1.367.000	138.000	6.251.000
12 „ 1918 ..	42.000	2.361.000	106.000	10.765.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 April, in duizenden balen.

	1919	1918	1917	1916	1915
Voorraad in Europa ..	684	2.461	3.474	3.389	4.379
Stoomend	1.984	163	744	936	894
n. Europa	107	?	?	180	51
Ver. Staten	—	—	—	7	12
	2.775	2.624	4.218	4.512	5.336
Voorraad Ver. Staten	1.363	2.100	2.948	1.782	1.759
Stoomend	601	414	405	654	866
naar	?	?	?	3	9
Ver. Staten	4.739	5.138	7.571	6.951	7.970
Voorraad in Rio	589 ¹⁾	671 ²⁾	254	325	460
„ „ Santos..	3.365 ³⁾	3.969 ⁴⁾	1.889	1.634	1.210
„ „ Bahia ..	33	80	32	24	25
Totaal.....	8.726	9.858	9.746	8.934	9.665
Op 1 Maart	8.568	10.569	10.298	9.310	10.031
	1918	1917	1916	1915	1914
Op 1 Juli	8.710	7.778	7.091	7.538	11.289

1) hierin niet begrepen 124 dz. bl.
 2) " " " 64 " " gekocht door de regering van
 3) " " " 2.949 " " San-Paulo.
 4) " " " 2.209 " "

RUBBER.

De rubbermarkt te Londen was in de afgelopen week flauwer gestemd, vermoedelijk tengevolge der grootere uitvoeren in den laatsten tijd. Prijzen brokkelden weder iets verder af en de noteringen op het eind der week luiden als volgt:

prima Crêpe loco	1/11 ^{1/2}	einde voorafg. week	2/-
April/Juni ..	2/-	April/Juni	2/- ^{1/4}
Juli/Sept.	2/- ^{1/4}	Juli/Dec.	2/1
Oct./Dec.	2/1	Jan./Dec. 1920 ..	2/1 ^{3/4}
hard cure fine Para	2/5 ^{1/4}	Para	2/5

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 3 April 1919.

Amerikaansche katoen bleef gedurende de afgelopen week regelmatig in prijs stijgen, hoewel er geen gebeurtenissen van beteekenis hebben plaats gevonden. De berichten van Liverpool zijn meer optimistisch gestemd, daar de vraag naar katoen voor directe levering beter is, zelfs waar er hogere prijzen gevraagd werden. Het weer in Amerika schijnt vooruit te gaan, maar toch is de oogst ten achter. Men vermeldt voor dit seizoen een vermindering van den aanplaat, alsook een vermindering in het gebruik van meststoffen enz., welke factoren tezamen met het tekort aan arbeidskrachten, het Zuiden aanmoedigen de katoen zoo lang mogelijk aan te houden. De beperkingen voor Egyptische katoen zijn nu opgeheven en de spinners zijn in staat om elke hoeveelheid te koopen, die zij kunnen krijgen. De prijzen blijven onveranderd.

Garens, van Amerikaansche katoen versponnen, zijn alweer in prijs gedaald, maar deze daling is niet groot. Bij de binnenlandsche behoefte zijn de laatste inkoop van stukgoederen voor China en andere landen gekomen, maar de betaalde prijzen zijn zeer laag. Door het besluit van de fabriekanten om alle fabrieken, die Amerikaansche katoen gebruiken, van den 14den tot den 28sten April, dus een volle veertien dagen, stop te zetten, is de vraag naar garens verbeterd en gisteren werd reeds meer gekocht. Er is meer vraag naar „ring beams”, hoewel de betaalde prijzen geen verbetering toonen. Inslaggarrens worden sterk aangeboden, vooral de middelmatige en grovere nummers. Eenige zaken voor Holland uitgezonderd, worden er zeer weinig exportzaken gedaan. De vraag naar bundelgarrens is over het algemeen zeer gering. Het algemeene gebrek aan vraag wordt heviger gevoeld door de Egyptische spinners en de prijzen zijn wederom lager.

De doekmarkt is nog steeds zeer slap en vele weeftouwen staan stil, maar er is een betere vraag van het Oosten en men meldt meer zaken in „dhooties” voor Calcutta en Bombay. China blijft doorgaan met het koopen van stapels en eenige groote zaken voor „fancies” zijn geboekt. Ook met Java, de Straits en Burma worden, naar men vermeldt, zaken gedaan, maar deze zijn tot nu toe niet groot geweest en aangezien slechts 30 pCt. van de weeftouwen in Lancashire vol werken, zullen er heel wat nieuwe orders noodig

zijn om werk te verschaffen aan alle arbeiders, die nu werkloozentoeslag genieten.

	26 Maart 3 April	26 Maart 3 April
Liverpoolnoteringen (loco)	T.T. op Indië	1/6 1/6
F.G.F. Sakellaridis	27,09 26,59	T.T. op Hongkong 3/1 ^{1/2} 3/3
G.F. No. 1 Oomra	12,60 12,35	T.T. op Shanghai 4/7 ^{1/2} 4/9

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	14 Apr. '19	7 Apr. '19	31 Mrt. '19	15 April '18	14 Apr. '17
New York voor Middling ..	28,70 c	29,05 c	28,30 c	30,50 c	20,85 c
New Orleans voor Middling	26,75 c	26,25 c	25,25 c	33,— c	19,81 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	18,19 d	17,75 d	16,80 d	23,89 d ¹⁾	13,08 d ²⁾

1) Good Middling Amer.

2) 13 April 1917 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 11 April '19	Overeenkomstige perioden	
		1917-'18	1916-'17
Ontvangsten Gulf-Havens..	4678	5342	6337
„ „ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië		1777	2199
„ „ 't Vasteland.	3777	935	1802
„ „ Japan etc...		354	449

Voorraden in duizendtallen	11 April '19	12 April '18	13 April '17
Amerik. havens.....	1245	1506	1134
Binnenland.....	1437	1185	988
New York	?	147	97
New Orleans	?	435	365
Liverpool	497 ¹⁾	463	677

1) 12 April '19.

WOL.

Over het eindresultaat van de gisteren beëindigde Wolveilingen ontvangen de makelaars Gebrs. van der Vies te Amsterdam het volgende telegram:

„Slotnoteringen hooger dan opening markt, zoo goed als alles verkocht”.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De onzekere politieke toestand doet zich op de huidenmarkt ernstig voelen, omdat men terecht of ten onrechte aan het normale verloop van de zaken twijfelt. Er wordt algemeen geoordeeld, dat, zolang nog eenige beperkende bepalingen bestaan op in- of uitvoer, N.O.T.-condities enz., de zaken in het nadeel komen voor de Nederlandsche handel en industrie. Het is ook daarom, dat slechts zeer weinig nieuwe zaken tot stand komen en dat men het eigenaardige verschijnsel ziet, dat vele looiers verkoopers zijn van huiden en slechts onbeduidende postjes koopen.

Terwijl in Frankrijk de vrijgave van huiden eene rijzing van circa 100 % heeft doen ontstaan op den officieelen prijs, zal ook in andere landen de markt stijgen, indien de belemmeringen opgeheven zijn. Zoo het bezette gebied van Duitschland wederom geregeld kan gaan werken, zal ook daar groote behoefte ontstaan aan allerlei soort huiden.

De buitenlandsche markt toonde de laatste 14 dagen weinig variatie. De prijzen van inlandsche huiden houden verband met den verkoop van 40.000 huiden aan Engeland en de vermoedelijke levering door den handel tot zeer hoog prijs.

De aanvoeren vinden wederom geregeld plaats. Van Engeland en Amerika zijn in den laatsten tijd 12.000. huiden aangevoerd en worden per s.s. „Noordam” groote partijen verwacht, die meest eind 1916 en begin 1917 verkocht waren.

Kalfsvellen zijn in groote hoeveelheden, zoowel voor Elzas-Lotharingen als voor Amerika, aan de markt onttrokken.

Looistoffen zijn in den laatsten tijd in groote partijen aangevoerd, die meest tot vaste, zij het dan ook iets lagere prijzen, verkocht werden. Van eene partij van 200 ton myrabolanen werd bij aankomst reeds de grootste helft verkocht en is men voor het restant nog voor denzelfden

prijs aan de markt. Van gambier is nog ongeveer 50 ton aanwezig. Per s.s. „Frisia” worden verwacht 4/500 ton quebracho.

VETTEN EN OLIËN.

Volgens eene mededeeling der N. O. T. is de hoeveelheid runder- en schapenvet, welke de Regeering van het „Agreement-rantsoen” voor particuliere firma's in de vet-smeltersbranche afgestaan heeft, reeds door de betreffende „N.O.T.-licences voor invoer” overschreden.

Op dit oogenblik kan dus niet verder op N.O.T.-condities gekocht worden. (Dit bovenstaande geldt, zooals bekend, niet voor varkensproducten, welke — op N.O.T.-condities — door firma's in de branche wel kunnen geïmporteerd worden).

Het is echter waarschijnlijk, dat binnen korten tijd weder consenten ten invoer zullen kunnen worden verleend, nadat de besprekingen betreffende overneming der Regeeringsvoorraden in vetten en oliën door de margarinefabrikanten tot eenig resultaat hebben geleid.

Voor vetten voor „technische doeleinden” worden echter onveranderd consenten verleend in het kader van den omvang van het bedrijf der aanvragende firma. (Dit slechts volledigheidshalve).

Noteeringen: (alles N.O.T.-condities en c.i.f. hier, indien niet speciaal anders vermeld).

Oleo-Margarine. Noord-Amerikaansche: Noteering onveranderd: 1e soort f 180,— c.i.f., IIe soort f 174,— c.i.f., IIIe soort f 147/160,— c.i.f.

Beef-Premierjus. Zuid-Amerikaansche: gedaan werd nog 1e soort a f 127,—, 2e soort a f 123,—.

De vraagprijzen zijn thans f 145,— voor 1e, f 140/139,— voor 2e en f 136/135,— voor 3e soort, alles April/Mei-aflading. Morris offreert heden vrijblijvend a f 130,— 1e soort, wat dus nogal sterk afwijkt van de andere vraagprijzen en bevreemding wekt.

Mutton-Premierjus. Zuid-Amerikaansche wordt op April/Mei a f 120,— c.i.f. geoffreerd.

Neutrallard hooger. De vraagprijzen zijn voor April/Mei-aflading f 196/204,— en voor stoomend f 208/204,—.

Purelard noteert op April/Mei-aflading f 196/199,— c.i.f. Stoomend: weinig geoffreerd ad f 220/225,— c.i.f. Iets lagere biedingen hebben kans van slagen.

Cookingfat. Tot f 120,— c.i.f. is wellicht nog koopbaar. Edible Beef- en Mutton Tallow is op prompte en Juni-aflading van Engeland a f 105,— c.i.f. Rotterdam koopbaar.

Oleo-Stearine voor Zuid-Amerik. wordt op April/Mei f 105,— c.i.f. gevraagd.

Technische Beeftallow gedaan: La Plata C. S. L. P. No. I f 83½ c.i.f., La Plata C. S. L. P. No. II f 77,— c.i.f.

STEENKOLEN.

De algemeene positie voor kolenaanvoer naar Nederland is onveranderd, in zoo verre, dat geen kolen naar neutrale landen kunnen worden verscheept zonder speciale permissie en slechts dan nog, nadat eerst in de behoefte van het binnenland en de geallieerden is voorzien.

De mijnen handhaven de hoogere prijzen, zijnde 15/- tot 18/- boven den scheduleprijs voor soorten van 45/- en meer, en circa 10/- meerprijs voor soorten onder 45/-.

Zowel voor Northumberland- als Durhamkolen zijn de laadturns vol en het ophoud bij de belading is dientengevolge van langen duur.

Deze week wordt slechts vier dagen gewerkt, zoodat geen verbetering voor de feestdagen te verwachten is.

In Methil is de turn van 7 tot 10 dagen.

Eerste klasse gezeefde Fifeshirekolen gelden 85/-, derde klasse 75/-; Lothian Screened eerste klasse 80/-, tweede klasse 78/-.

Voor Lanarkshirekolen wordt geen uitvoerpermissie gegeven voor verscheeping via de Oostkust.

Schotsche anthraciet is op het oogenblik verkrijgbaar; de prijs is ongeveer 75/- voor trebles en doubles.

Van Hull wordt naar neutrale bestemmingen niets verladen.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
14 Apr. 1919..	nom.	75.15/-	222.10/-	24.10/-	35.10/-
7 „ 1919..	nom.	79.5/-	227.-/-	25.-/-	37.-/-
12 Apr. 1918..	nom.	110.-/-	322.-/-	30.10/-	32.-/-
13 Apr. 1917..	nom.	136.-/-	217.-/-	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	All. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
7/12 April 1919	—	—	f 21,—	8/6 ¹	280/-	62/6 ¹
1,5 „ 1919	—	—	„ 21,—	8/6 ¹	f 140,—	62/6 ¹
8/13 April 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
9/14 April 1917	—	—	—	31/- ²	—	135/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₄	1/11 ¹ / ₄	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
7/12 Apr. 1919	54/- ²	47/6	47/6	45/-	f 10	Kr. 52½
1/5 Mrt. 1919	28/-	47/6	47/6	50/-	„ 10	„ 50
8/13 Apr. 1918	69/-	101/3	—	120/-	„ —	—
9/14 Apr. 1917	51/-	101/3	100/-	100/-	„ —	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
7/12 April 1919.....	75/- ¹	75/- ¹	—	—
1/5 „ 1919.....	75/- ¹	75/- ¹	—	—
8/13 April 1918.....	275/-	500/-	—	185/-
9/14 April 1917.....	240/-	300/-	—	155/-
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹) Voor Britsche schepen. ²) neutraal schip.

Graan Petrograd per quarter van 406 lbs. zwaar, Odessa per Unie, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 7 tot 14 April 1919.

De toestand in de laadhavens in het Ruhrgebied was in de afgelopen week verre van rooskleurig tengevolge van de zich steeds uitbreidende stakingen in het Ruhr-mijngebied. Er kwamen wel telkens berichten van hervatting van het werk, doch over het algemeen waren dit valsche geruchten en breidde zich integendeel de staking nog verder uit. Het gevolg hiervan was, dat absoluut geen kolen ter verscheeping werden aangeboden en een zeer groot aantal schepen werkeloos in de haven bleef liggen. Ook Duitsche reederijen schenen niet optimistisch over den toestand gestemd te zijn, daar zij hare schepen, die anders nooit naar de zeehavens komen, naar Rotterdam stuurden om levensmiddelen te halen voor het bezette gebied. Noteeringen van vracht en sleeploon kwamen ook bijna niet voor. Te wenschen is het, dat er spoedig verandering in den toestand komt.

De waterstand was gunstig; Cauber Pegel wees einde der week 4 meter aan.

Van Rotterdam naar de Ruhrhavens was de toestand onveranderd. Zoo nu en dan kwam er een schip met kolen van België bestemd voor Strassburg, hetwelk ten vervoer werd aangeboden. De sleeploonen varieerden tusschen 80 en 70 cents boven het 50-cents-tarief. Vrachten werden niet genoteerd.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

TE KOOP GEVRAAGD:

Exemplaren Nr. 91, 95 en 96 van jaargang 1917.

Aanbiedingen

Secretariaat Economisch-Statistische Berichten,
Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven)
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

CORUÑA, VIGO, LISSABON, LAS PALMAS.

GEBROEDERS CHABOT

ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

DE FRIESCHE BANK

LEEWARDEN, BOLSWARD, DOKKUM, DRACHTEN, FRANEKER, GORREDIJK, HARLINGEN,
HEERENVEEN, JOURE, LEMMER, SNEEK, STEENWIJK EN WOLVEGA.

GESTORT KAPITAAL f 3.000.000,—

RESERVE f 300.000,—

Bilijk incasso-tarief voor geheel Friesland en Noordelijk Overijsel.

PRACTISCH EFFECTENBOEK

ter vereenvoudiging van admini-
stratie en ten gebuik voor de

VERMOGENSBELASTING

Prijs f 1,25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ. R'DAM

VEREENIGDE CHEMISCHE FABRIEKEN

Telefoon: 2053, 2072 en 2073

Hoofdkantoor: Haringvliet No. 100

Telegram-Adres: „RODUMA”

ROTTERDAM

KUNSTMESTSTOFFEN

Fabrieken te: KRALINGSCHVEER, ZWIJNDRECHT en GRONINGEN

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieus
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN

Telegram-Adres: „VANUDEN”

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN****HENGELO**

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN****COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES****MAATSCHAPPIJ**

voor

Scheeps- en Werktuigbouw**„FIJENOORD”****ROTTERDAM**Kruisers — Torpedoboorten
OnderzeeboortenMailstoomschepen
Vrachtstoomschepen
BaggermateriaalMachine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.**ONTVANG- EN BETAALKAS**

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.**HELDRING & PIERSON**

BANKIERS

's-Gravenhage, Korte Vijverberg, hoek Doelenstraat.

KLUISINRICHTING.

Bewaarplaats voor Koffers met waardevollen inhoud en
EIGEN BRANDKASTEN.

Verzekering tegen alle gevaren aan bewaargeving verbonden.

VAN DEN BERGHS, LIMITED

Margarine-Fabrikanten, Rotterdam

Vereeniging „Het Buitenland”. De aandacht van **fabrikanten en handelaren** wordt gevestigd op de jongelieden, die door bemiddeling van de Vereeniging „Het Buitenland” in den handel werkzaam zijn in overzeesche gewesten.Zij, die eene lijst van de jongelieden mochten wenschen, teneinde zich — buiten verantwoordelijkheid van de Vereeniging — met hen in betrekking te stellen, kunnen zoodanige lijst op **SCHRIFTELIJKE** aanvraag verkrijgen bij **DEN SECRETARIS DER VEREENIGING „HET BUITENLAND”**, adres: Bureau der Kamer van Koophandel en Fabrieken, Beursgebouw, Amsterdam.INSTITUUT VOOR
ECONOMISCHE GESCHRIFTEN
WEEKBLAD
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de Goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

NEDERLANDSCHE BANKINSTELLINGVOOR WAARDEN BELAST MET VRUCHTGEbruik EN PERIODIEKE UITKEERINGEN
's-GRAVENHAGE

Directie: Mr. H. R. van MAASDIJK en Mr. H. van BLOMMESTEIN

Maatschappelijk Kapitaal f 5.000.000.- Reserves ruim f 850.000.- Pandbrievkapitaal ruim f 23.600.000.-

4½ EN 5 % PANDBRIEVEN**N.V. W. van Driel's**
Stoomboot- en Transportondernemingen

ROTTERDAM

Reeders, Cargadoors, Expeditours, Zeebevrachtingsagenten

Telegramadres: FIAT.

Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers

Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN**„CALVE-DELFT”**

TE DELFT

ARTIKELN:

Delftsche Slaolie

Arachide-olie

Sesam-olie

Soya-olie

Bakkers-olie

Plantenvet Delfia

Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel

Sesamkoeken en -meel

Cocosmeel

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf
ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën